

ADMINISTRATION FOR
DEN POLYTEKNIKE UNIVERSITET
DANMARKS TEKNISKE UNIVERSITET

Selveje som usikker fidus

Store tekniske problemer i DTUs selveje. Et overset problem med afskrivning på bygninger kan betyde merudgifter på 60-100 mio. kroner

De kontante økonomiske fordele for DTU i det nye selveje viser sig at være mere end usikre. Ifølge FORSKERforums oplysninger betyder nogle regnskabsmæssige problemer med afskrivningsregler m.m., at der vil mangle 60-100 mio. kroner i kassen. Hvor DTUs personale kalkulerede med, at selvejet ville give et økonomisk løft, så kan det i stedet betyde nye nedskæringer og fyringer.

Problemet er, at Videnskabsministeriet, Finansministeriet og DTU ved aftalens indgåelse overså nogle spørgsmål om afskrivninger m.m. Det handler groft sagt om overgang fra bevillingsstyret (via finansloven) til, at regnskabet skal opstilles efter årsregnskabsloven (svarende til a/s-loven). I den bevillingsstyrede model blev et byggeri straks afskrevet, mens man efter årsregnskabsloven nu skal præsentere en balance med solvens, inklusive afskrivninger.

Problemet er derfor, at for at kunne optage lån, skal DTU sandsynliggøre over for låntager, at forretningen hænger sammen. Og det kan DTU pt. ikke, fortæller kilder til FORSKERforum.

Fra finanslov til årsregnskabslov

Rektor Lars Pallesen medgiver, at der er tekniske problemer, men han vil ikke kommentere de kontante rygter om, at DTU mangler 60-100 mio. kroner.

”Det er rigtigt, at der er opstået nogle tekniske spørgsmål om overgangen fra bevillingsstyring til styring efter årsregnskabsloven. Realøkonomisk er det imidlertid set i det store perspektiv neutralt. Det er altså ikke en uforudset udgift, men måske var spørgsmålet ikke fuldt ud realiseret af alle parter, da man lavede selveje-konstruktionen. Selve overgangen fra den gamle model til det nye selveje er tænkt

godt igennem, men selve de økonomiske forhold under den nye konstruktion er knap så gennemarbejdede”, siger Pallesen, der ikke var med, da modellen blev lavet ved årsskiftet 2000-2001.

Der er forskellige løsningsmuligheder, som Pallesen ikke vil gå nærmere ind på, men han forventer, at afskrivningsproblemet snart bliver løst.

Det er Videnskabsministeriet og Finansministeriet, som i sidste ende afgør, hvordan problemet løses. Såvidt FORSKERforum erfarer er den mest nærliggende løsning, at DTU simpelthen får en merbevilling.

Usikker selvejemodel

Afskrivningsproblemet giver regeringen, Videnskabsministeriet og Finansministeriet store problemer. Dels har finansloven signaleret, at pengene ikke sidder løst, og nu præsenteres de for en ubehagelig ekstraregning over flere år på et projekt, som de troede var selvkørende.

DTU vil på sin side have et berettiget krav om at blive holdt skadesfri, fordi universitetet ”frivilligt” indgik på ændrede ledelsesformer – en bestyrelse med eksternt flertal og udpegede ledere – mod til gengæld at få selveje med en bedre økonomi. Og i den daværende aftale indgik klart, at økonomien i overgangsfasen skulle være neutral.

DTUs selvejeproblemer fremmer ikke VK-regeringens planer om selveje på andre universiteter, hvis tilskyndelse til at indgå på det samme er udsigten til en bedre økonomi og større selvdisponering ...

Se side 4...

jø

Fyringer rammer især forskere 3
- mens de administrative afdelinger går fri. Det stiller den igangværende sektorforskningsundersøgelsen i et andet lys

Ressourcekamp 5-6
Regeringen vil især prioritere naturvidenskab og teknik. Og Det naturvidenskabelige Forskningsråd har en ønskeliste

Hov, glem ikke humaniora 8
Regeringen kritiseres for en forståelse af værdiskabelse i et videnssamfund

De unge svigtes 10
Ingen karriereperspektiv for naturvidenskabs unge forskere, der springer fra den ene korttidsansættelse til den anden

US-patrioter jagter akademikere 12
Afghanistan har fået ny-McCarthy'ismen til at blusse op

Sektorforskning og vrøvl 15
Akademiet for de Tekniske Videnskaber beskylder sektorforskningen for at misfortolke ATV's forslag til ny struktur. UNIVERS

At vi ikke 'samarbejder nok' 16
- med omgivelserne er en påstand, som Aarhus' nye rektor har sværet ved at forholde sig til

Køns-universitet 18-19
Ny magtudredning søger at forklare, hvorfor der ikke er flere kvinder ansat på uni. Men værket kritiseres for at være skrevet som en brækket arm ...

Medlemsblad for DM's universitetsansatte (ULA), DM's forskningsinstitutions ansatte, DJØF's undervisnings- og forskningsansatte (under Overenskomstforeningen), samt IDA's undervisnings- og forskningsansatte.

Bladets leder udtrykker fælles holdninger. Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter.

Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Redaktion:

Lektor Leif Søndergaard, DM I
Lektor Mogens Ove Madsen, DJØF
Seniorforsker Niels Erik Poulsen, DM3
(ansv.hav. for dette nummer)

Red. sekr. Jørgen Øllgaard
(Joe@magister.dk)
Journalist Nynne Bjerre-Cristensen

Redaktionens adresse:

FORSKERforum
Peter Bangsvej 32
2000 Frederiksberg C

Telefon: 38 15 66 33
Fax: 38 15 66 32

FORSKERforum

udkommer 10 gange om året.
Bladet udkommer den første uge i hver måned.

Næste deadline: 19. april 2002

www.forskeren.dk

Øvrige adresser:

Dansk Magisterforening
Peter Bangsvej 32
2000 Frederiksberg C
Tlf. 38 15 66 00

Magistrenes Arbejdsløshedskasse
tlf. 39 15 39 15

DJØF
Gothersgade 133
PB 2126
1015 Kbh. K
tlf. 33 95 97 00

AAK – Akademikernes A-kasse
Nørre Voldgade 29
1358 Kbh. K
tlf. 33 95 03 95

Oplag: 8.000

Grafisk Produktion:

Poul Rømer Design
tlf. 44 53 05 51

Tryk:
Datagraf

Foto: Søren Hartvig
(hvor ikke andre er anført).

LEDER

Af seniorforsker NIELS ERIK POULSEN,
fmd. for DMs forskningsinstitutionsansatte

Personalepolitik og finanslov

VK gik til valg på et blødt – nærmest *socialdemokratisk* – valgoplæg, men de har siden skruet bissen på. For de statsligt ansatte er virkeligheden, at der skal skæres ned. Og fremgangsmåden er ikke præget af besværlige hensyn til en anstændig personalepolitik.

Da de første tal om nedskæringer på 16 pct. i 2005 kom frem, kunne man regne sig frem til, at hver sjette statsligt ansatte til den tid skulle fyres.

Denne påstand afviste Finansministeren i første omgang (*se pressemeddelelser fra januar på www.fm.dk*). Beregningsmetoden var ikke korrekt, det samlede sparekrav i 2005 på netop 7 pct. svarende til en effektivitetsudvikling på ca. 2 pct. om året i lighed med den private sektor. Produktivitetsudviklingen ville ikke nødvendigvis medføre tilsvarende fyringer af statsligt personale. Nedskæringer af personalet gennem effektiviseringer skal primært ske ved færre nyansættelser i staten til fordel for nyansættelser i kommuner, amter og ikke mindst den private sektor, sagde altså Finansministeren.

Hvorvidt den udlægning står til troende, kan kun fremtiden vise.

Hele proceduren kan kritiseres:

– Selve nedskæringsproceduren fulgte ikke de almindelige regler, jf. samarbejdsaftalen. Personalereduktioner var topfortrolige. Det var kun departementcheferne og nogle få udvalgte medarbejdere, som bar rundt på den viden og de kunne, ville eller måtte ikke – efter ordre oppefra – leve op samarbejdsaftalens krav om informering af personalet. Denne uanstændighed medførte da også en klage til Centralrådet for Samarbejdsudvalg.

– Statsministeren og finansministeren havde heller ikke styr på deres personalepolitik med hensyn til hvornår i forhold til finanslovens fremlæggelse el. vedtagelse der kunne varsles fyringer el. fyres. Spørgsmålet vandrede fra departementschefer til Personalestyrelsen og til kammeradvokaten om hvad der nu var ret. Svarene var uklare og skiftede. Spørgsmålet nåede at blive bragt for ombudsmanden, før man endte med at fastslå, at der ikke skulle ske fyringer før vedtagelsen af finansloven.

– Fyringsrunden ramte mange ældre medarbejdere, endda værre end ved fyringsrunder i det private erhvervsliv. Det er ikke bare uanstændigt, det er også i modstrid med regeringens egen politik om

”det grå guld”. Hvis regeringen ønsker at skaffe mere arbejdskraft til den private sektor, hvorfor førtidspensionerer el. fyrer man så medarbejdere i den sidste del af deres karriere. Derved frigøres ikke ny arbejdskraft til den private sektor.

De kortsigtede hensyn giver også en uanstændig personalepolitik i sektorforskningen. Her er der igangsat en relevansundersøgelse, som skal være færdig inden 1. maj. Undersøgelsens formål er især at udpege områder, som ikke er absolut nødvendige for aftagerne (fx ministerierne eller offentlige myndigheder).

Det sker samtidigt med, at de undersøgte institutioner stilles over for voldsomme sparekrav, som man må formode især kan ramme det, som institutionerne risikerer at måtte afgive (det forsknings- og udviklingsorienterede), fordi det ikke hører til primæropgaverne. Der kan altså allerede nu ske en skjult forskningsudtynding.

Sparekravene har spredt en massiv usikkerhed om institutters, forskningsmiljøer, forskeres fremtid. Ydermere har sparekravene og relevansundersøgelsen tilsammen skabt et totalt planlægningsmæssigt dødvande. Men udsigten til nedlæggelse af stillinger har ikke ført til ændringer i den officielle politik; der fortsættes ufortrødent med ansættelse igen før fyringsrunden er afsluttet. Er det anstændigt, at invitere til ansættelsessamtale nu? Kan man ansætte før man kender udfaldet af relevansundersøgelsen? el. af næste finanslov? Og hvad er konsekvenserne? Er det flere gamle eksperter og smagsdommere, der skal skubbes ud? Man kan vel ikke afskedige en nyansat forsker? Man har da en god personalepolitik!

Nej, det er ikke anstændigt. Erfaringerne med FL-2002 peger på at regeringen - som statens ledelse - ikke har forstået, at den er arbejdsgiver med de forpligtigelser det indebærer. Dens fremfærd er udtryk for et hovedløst hastværk, hvis konsekvens man ikke har overvejet. Statsministerens opgør med ”eksperttyranterne” var ikke en sproglig svipser, men synes at dække over en ideologisk kampagne: en usaglig klapjagt på den ”uproduktive” offentlige sektor.

Det er ikke sagligt, det strider derimod mod videnssamfundets grundlæggende interesser.

Fyringer rammer især forskerne

Forskningen i Fødevaredirektoratet rammes hårdest af nedskæringerne, mens de administrative afdelinger undgår fyringer. Hvis også andre sektorinstitutioner har skåret særligt på forskningen, kan det få indflydelse på den igangværende sektorforsknings-undersøgelse

Forskningen blev særligt ramt, da 17 medarbejdere i Institut for Fødevarerikkerhed og Ernæring fik en fyreseddel midt i marts. Institutet skal spare syv mio. kr. i 2002. Det svarer til godt 21 årsværk, men ved hjælp af omrokeringer blev fyringerne begrænset til 17 stillinger.

”Men det er også meget,” siger **Hans Peter Jensen**, vicedirektør i Fødevaredirektoratet og chef for Institut for Fødevarerikkerhed og Ernæring (IFSE.)

Det er primært forskningen i IFSE, der bliver beskåret ved nedskæringerne i direktoratet i Mørkhøj. Fødevaredirektoratets administrative afdelinger slipper mere nådigt fra sparerunden. Veterinær-afdelingen, Fødevareafdelingen og Administrationsafdelingen slipper således for fyringer.

”Der er nok en tendens til, at vi på det forskningsmæssige område har måttet lægge lidt mere ryg til end i andre dele af systemet,” erkender Hans Peter Jensen. ”Den forskningsmæssige del er der mere elastik i. Det har været sværere at skære ned på det beredskab, der skal være, hvis der bliver kogalskab eller svinepest,” siger han.

Vicedirektøren: Beredskabet mere tyndbenet

Institut for Fødevarerikkerhed og Ernæring leverer forskningsbaseret rådgivning til primært Fødevareministeriet, Miljøstyrelsen og Skov- og Naturstyrelsen. Institutet forsker og rådgiver blandt andet indenfor tilsætningsstoffer, pesticider og sygdomsfremkaldende bakterier.

Fremover skal man kunne levere den samme kvalitet i rådgivningen, blot med færre medarbejdere.

”Men det er klart, at når man reducerer bemanningen, så bliver vores beredskab mere tyndbenet. Og det må jo - på et eller andet tidspunkt - få betydning for hvilke råd vi kan give vores politiske mestre. Men det er den prioritering, man har ønsket på regeringsplan. Det må vi så bare slå hælene sammen og sige ’javel’ til”, siger vicedirektøren.

Fødevaredirektoratet skal spare 30-40 mio. kr. hvert år i fire år. Udover den forskningsmæssige nedprioritering skal der især spares på fødevarekontrollen i de 11 Fødevareregioner. Hans Peter Jensen håber nu, at besparelserne er ovre for IFSEs vedkommende.

”Vi tager det store hug nu, der betyder, at vi kan få tingene til at hænge sammen i de følgende år. Vi vil ikke bruge salami-metoden, hvor vi tager lidt hvert år. Nu kender alle bemanningen frem til 2005, og det tror jeg er det bedste for forskningen. For hvis man hele tiden går rundt og tripper og ikke ved, om man er der til næste år, så taber man engagementet,” siger Hans Peter Jensen.

IFSE havde inden fyringsrunden 235 medarbejdere.

Undermineres sektorundersøgelsen?

At forskningen rammes særligt hårdt i Fødevaredirektoratet, sætter den igangværende analyse af sektorforskningsundersøgelsen i et noget tvivlsomt lys. Fødevareministeriet

har så at sige ”tømt” deres forsknings-side, og holdt sig til sine myndighedsopgaverne. Dermed har man benyttet lejligheden til på forhånd at skære ”det løse” bort, som var i risiko for at blive overført til universiteterne.

FORSKERforum har ikke undersøgt fyrings-tendensen på andre sektorområder. Men hvis man også her især har valgt at skille sig af med forskningsaktivitet, så ændres perspektivet i sektorforskningsundersøgelsen:

”Ja, hvis det er en generel tendens, at sektorinstitutionerne benytter nedskæringsrunden til først at skille sig af med forskningen, så bliver grundlaget for sektorundersøgelsen radikalt ændret. Politikernes ambition har ikke været at mindske forskningsaktivitet, men at finde ud af, om noget af den kunne overføres eller sammenlægges”, siger **departementschef Leo Bjørnskov** fra Viden-skabsministeriet. Han tror dog ikke på, at sektorinstitutionerne har handlet ud fra en taktisk overvejelse, da de skulle skære ned eller da de skulle besvare spørgsmål til den aktuelle undersøgelse:

”Jeg går ud fra, at de har analyseret, hvilke opgaver, der var vigtigst for dem ...”

nynne-bc / jø

DTU: Udviklingspulje

Skabt på særbesparelse på 3,5 procent fastholdes, selv om andre nedskæringer truer, siger rektor Pallesen

I stedet for større økonomisk spillerum stilles DTU måske over for nye nedskæringer og fyringsrunder. For hvor DTUs personale kalkulerede med, at selvejet ville give et økonomisk løft, så betyder tekniske afskrivningsproblemer, at der aktuelt mangler 60-100 mio. kroner.

Rektor Lars Pallesen går ud fra, at afskrivningsproblemet løses, hvilket betyder, at DTU "kun" skal spare 30 mio. kroner, jf. finansloven. Den besparelse har DTUs ledelse allerede kalkuleret med.

Uafhængigt heraf har DTUs nye bestyrelse besluttet, at der skal etableres en rektorpulje, som institutter og centre bidrager til ved at spare 3.5 pct. i 2002. Rektor afviser, at der vil blive spist af denne omstillingspulje, såfremt der dukker nye besparelser op:

"Den strategiske pulje vil ikke blive brugt til at fylde huller ud. Puljen skal bruges til omlægning, der kan forbedre uddannelsesudbuddet, optimere porteføljen af forskningsaktiviteter og styrke innovationen. Hvis DTU ikke har en sådan pulje, kan vi ikke udvikle institutionen".

Rektorpulje med performancekrav
Rektorpulje for 2002 skabes ved, at institutter og centre sparer 3.5 pct.

Puljen skal videreføres over de kommende år. Puljen skal ikke skabes gennem en grønthøster med en fast årlig procent-nedregulering på institutterne. Bidraget vil – i henhold til en foreløbig bestyrelsesbeslutning – kunne variere mellem 2,5 – 5 pct. afhængigt af, hvorvidt det enkelte institut lever op til målene i de nye institutkontrakter.

Rektor skal således næste år udarbejde en model med performancekrav og et succeselement i forhold til institutternes kontrakter.

Rektor: Decentral beslutning om nedskæringer

Pallesen siger, at finansloven ikke aktuelt indebærer nogen personalereduktion: "Der forestår ingen aktuelle nedskæringsrunder, men der er institutter, der skal lave tilpasninger".

På DTU skal hvert institut indgå en institutkontrakt, og heri ligger der også en centralt udmeldt institutramme. Det betyder, at eventuelle nedskæringer skal besluttes lokalt:

"Denne procedure betyder ikke, at jeg som rektor lægger problemet fra mig. I sidste ende er økonomien jo mit ansvar. Men der er decentral ledelse, og jeg skal

ikke gå ind i mikromanagement, hvor jeg på forhånd binder institutlederne. De skal have nogle frie rammer at operere indenfor: Nogle vil måske skære lidt nu, andre vil disponere over en længere periode og bruge af en opsparing", siger Pallesen og tilføjer, at med de kendte finanslovs vilkår fra 2003-05 er man nødt til allerede til sommer at justere sig ind på de givne vilkår.

Finansloven: Hvor meget regeringen vil købe

Det er endnu uklart, om DTU får andel i den UMTS-pulje på 100 mio. kr., som er afsat til teknisk og naturvidenskabelig forskning. Disse penge kan ministeren øremærke til bestemte formål, eller de kan deles ud til særligt trængende områder, fx DTU. I så fald lettes den økonomiske situation, men Pallesen understreger, at denne engangsbevilling ikke løser det strukturelle problem med afskrivningen.

Er det ikke vanskeligt at indføre selveje og frigøre de økonomiske muligheder heri i en periode, hvor finansloven skærer ned?

"Selvejet ændrer ikke så meget på det. Finansloven fortæller, hvor mange opgaver staten vil have DTU til at løse. Hvis staten vil have mindre, så må vi indrette os efter det. Hvis staten køber mere, så laver vi mere. Men det fuldt udfoldede selveje – inklusive fordelene ved den nye ledelsesstruktur – giver os jo mulighed for at profilere os som endnu mere 'samfundsnyttig', så staten lægger endnu flere opgaver ud til os. Det er som en restau-

rant: Hvis det rygtes, at kokken er god, så kommer der flere kunder ...".

Ingen Farum-belåninger

Der blev allerede ved konstruktionen af selvejemodellen stillet spørgsmål ved DTUs nye økonomiske styrke (se fx FORSKERforum 143, april 2001). Modellen gik ud på, at man fik overdraget bygningerne med en belåning på 1,7 mia. kr., som gik i Finansministeriets kasse. Renteudgifterne dækkes gennem et årligt statstilskud på 100 mio. kroner.

Man gik dengang ud fra, at den forventede forbedring af de økonomiske vilkår kunne sikres ved, at bygningerne kunne belånes i størrelsesordenen 700-1000 mio. kroner (20-30 pct. af ejendomsværdien). Skeptikere spurgte, om DTU kunne fristes til at køre en "kamikaze-økonomi" med risikable lån i forventning om, at staten alligevel vil stå som redningsplanke, hvis økonomien kører af sporet.

Det afviste DTUs daværende rektor Hans Peter Jensen, og Pallesen forsikrer da også, at DTU ikke giver sig ud i Farum-lignende belåninger:

"Såvel bestyrelsen som jeg disponerer på en sådan måde, så vi ikke risikerer universitetets liv. Vi går ikke ud i noget, hvor økonomien kan vælte og vi skal reddes ...".

Pallesen: Selveje med gode udsigter

Bortset fra de tekniske problemer med afskrivningerne har Pallesen kun lovord

275 mio. kroner til forskning

- i den sidste del af årets finanslovsaftale.

UMTS-PENGE

Efter en svær forhandling blev forligspartierne bag UMTS-telemilliarderne - VK-regeringen, S, SF og de Radikale - enige om den første fordeling af de såkaldte UMTS-penge.

Resultatet blev, at forskningen fik 275 mio. kroner ud af puljen på 400 mio. kroner. Resten gik til IT-relaterede områder. Med forslaget får regeringen lappet på årets nedskæringsfinanslov, og det kommer især naturvidenskab og teknik til gode gennem en særlig 100 mio.'s bevilling.

UMTS-telepengene stammer fra statens salg af telelicenser, som gav staten en indtægt på 3,8 mia. kroner. Det var en aftale, at partierne bag UMTS-aftalen skulle blive enige om en fordeling, men hvis dette ikke skete, ville pengene blive brugt på at afdrage statsgælden. I sidste øjeblik lykkedes det dog partierne at blive enige om første fase, mens det ikke er nærmere aftalt, hvordan de kommende års afkast skal bruges. Rammens størrelse fastlægges i forbindelse med de årlige finanslovsforhandlinger.

Arbejdsgiverne i Dansk Industri er begejstret over udspillet, fordi flere penge til forskning i natur, teknik og IT længe har stået på DI's ønskeseddel for "produktionsindustrien". Til gengæld er Dansk Handel og Service skuffet over, at aftalen ikke tager hensyn til de seneste udviklinger inden for videnskabsøkonomien, dvs. kommunikation, mediekonvergens og IT - som typisk er ansættelsesområder inden "servicesektoren".

Forskningsrådene: Der mangler stadig 500 mio. kroner

Forskningsrådene får 150 mio. kroner i 2002, og 175 mio. kr. i 2003. Midlerne skal uddeles som frie midler, dvs. fordeles til projekter inden for alle fagområder efter ansøgning og på baggrund af kvalitetsvurdering.

Det er Forskningsforum (overrådet for forskningsrådssystemet, red.), som skal beslutte, hvordan pengene fordeles mellem de enkelte råd. Som udgangspunkt har man en traditionel fordelingsnøgle, hvor fx SNR (for naturvidenskab) får 27 pct. til fordeling.

Forskningsrådene møder det med forsigtig optimisme: "Det brede forlig er det første vigtige skridt i den rigtige retning. Og det vil vi gerne kvittere for. Men der er lang vej igen, førend vi når op på niveauet i de lande, som vi normalt sammenligner os med, fastslår de seks

UMTS-pengene lappede på Helge Sanders finanslov - især for de naturvidenskabelige og tekniske områder

forskningsrådsformænd og formanden for Forskningsforum, Jørgen Søndergaard i en fælles presseudtalelse.

"I Forskningsforums indspil til finanslov 2002 har vi redegjort for, at skal vi sikre dynamik og fornyelse i dansk forskning, skal rådernes samlede midler op i størrelsesordenen 1,4 mia. kroner. Med de nye midler kommer vi op på ca. 900 mio. kroner i 2002 og 2003. Dette er langt fra måltallet - og allerede i 2004 falder bevillingerne igen..."

Aftalepartierne har dog markeret principiel enighed om, at en stigende del af UMTS-pengene fra 2004 skal bruges til frie midler under forskningsrådene.

Fordelingen

De 400 mio. kroner fordeles således i 2002:

- 150 mio. kroner til forskningsrådene (heraf 130 mio. kr. til frie forskningsmidler og 20 mio. til indlejring af forskningsprogrammer). Pengene fordeles mellem forskningsrådene af Forskningsforum
- 100 mio. kr. til en særlig indsats for naturvidenskab og teknik. De skal fordeles af Videnskabsministeriet efter objektive kriterier til fakulteterne (efter uddannelsesnøgletal, eksterne bevillinger og ph.d.-grader).
- 25 mio. kroner til innovative forskningsprojekter ledet af yngre forskere
- 7 mio. kr. til registerforskning
- 50 mio. kr. til jysk-fynsk IT-satsning
- 30 mio. kr. til den digitale forvaltning (inkl. Danmarksportalen)
- 25 mio. kr. til Center for IT-forskning
- 13 mio. kr. til digitalisering af kulturarven.

til overs for det nye selveje:

"Selvejet giver fleksibilitet: Vi kan overføre penge fra et år til et andet. Vi kan optage lån - dog ikke til driften. Man kan lave langsigtet planlægning og investering. Og ikke mindst kan DTU gøre sig attraktiv som samarbejdspartner for erhvervslivet, som måske vil se et helt andet perspektiv i at testamentere pengegaver til os - uden frygt for, at de forsvinder i et statsregnskab!"

DTUs potentielt nye indtægtskilder hviler på en forventning om, at der vil komme flere studenter (15 pct. over de næste 5 år). Samtidig skal DTUs forskere rykke sammen ("fortættes") og der skal bygges nyt, så der bliver mulighed for at udleje lokaler til private firmaer. Rektor fortæller, at interessen fra erhvervslivet har mere end opfyldt forventningerne: DTU er i den "luksussituation", at man ikke kan imødekomme alle ønskerne. Udlejning er dog ikke noget, som på kort sigt giver overskud - tværtimod koster det lige nu penge at restaurere og ombygge. Men på længere sigt skal udlejning blive en væsentlig indtægtskilde for DTU, siger rektoren, der slutter med at omtale nok et positivt aspekt ved selvejet:

"Der ligger store fordele i årsregnskabslovens krav til selvejet, idet den vil medføre enorm gennemsigtighed for os selv samtidig med, at det bliver klarere for omverdenen, hvad man får for pengene. Vi er ikke et defensivt universitet, men vil gerne ses over skuldrene..."

jø

jø

Naturvidenskabs ønskeliste

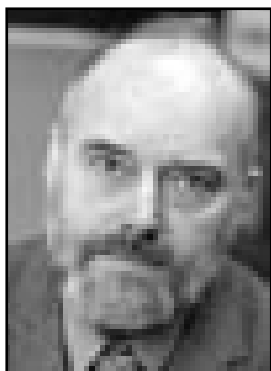
Politikerne

SNF har præsenteret sin ønskeliste, og det kan lægge op til kamp om forskningspenge mellem de statslige forskningsråd

RESOURCEKAMP

Det naturvidenskabelige forskningsråd vejrer morgenluft med regeringens udmelding om, at de naturvidenskabelige og tekniske områder skal have positiv særbehandling. Rådet har netop præsenteret sin strategiplan for 2003-07, og den foreslår ubeskeden, at bevillingerne til rådet hæves fra ca. 170 til 280 mio. pr. år.

"Det er rådets ønskeliste. Vi har begrundet forventning om, at der kommer 30 mio. kroner fra UMTS-midlerne, så nu mangler der 'bare' 80 mio. kroner. Nu er det så op til de ansvarlige myndigheder at prioritere", forklarer **SNF-formand John Renner Hansen**.

SNF-formand John Renner Hansen

Han sætter blandt andet sine forventninger til UMTS-midlerne, men er ikke ubekendt med, at rådet hermed kan lægge op til, at en prioritering af naturvidenskab kan ske på bekostning af de andre forskningsråd, fx medicin, humaniora eller samfundsvidenskab.

"Der kan da være noget strandhugst over det, indrømmet, men det er ikke hensigten. Vi har fortalt, hvad vi har brug for. Fordelingen mellem forskningsrådene foregår ud fra en nøgle, hvor vi traditionelt har fået 27 pct. af midlerne – og fordelingen af de 150 mio. til rådene skal ske ud fra en vurdering af behovet i Forskningsforum (*fællesorganet over forskningsrådene, red.*)".

Strategiplanen

Strategiplanen fortæller, hvilke fagområder, rådet vil satse på i de kommende år. Blandt de vigtigste forslag er

- målrettet satsning på tværfaglige nybrud: livets molekylære grundlag, biokompleksitet, universets skabelse, nanoscience, molekylære reaktioner og katalyse, IT uden grænser
- stabile karriereløb for talentfulde unge forskere
- bedre udnyttelse af den store talentmasse.

SNF vil stimulere iverige, kreative og kvalificerede forskningsmiljøer ved at give rammebevillinger af 1-3 års varighed.

Endelig vil rådet – og her går man vist

ind på Danmarks Grundforskningsfonds domæne - oprette centre fortrinsvis inden for strategiplanens indsatsområder med henblik på at styrke internationalt anerkendte og visionære forskningsmiljøer.

Stipendier til generationsproblemet

Rådet vil investere i uddannelse af naturvidenskabelige forskere, og afsætter derfor 45 mio. årligt til fem stipendietyper: Ole Rømer-stipendier gives til fremragende yngre danske forskere på professionsniveau (4 årige). Skau-stipendier gives til særligt talentfulde forskere på lektor-niveau (3 årige). Steno-stipendier gives for 1-3 år til fremragende yngre forskere på adjunkt-niveau.

"Stipendierne skal støtte vækstlagene og talenter blandt unge forskere og være med til at løse generationsproblemet, der opstår, når mange ældre forskere går på pension", forklarer formand Renner.

På spørgsmålet om de stipendier ikke var bedre placeret på universiteternes fakulteter, som kender rekrutteringsbehovet?, svarer **Aarhus-dekan Erik Meineche Schmidt**:

"Joe, men sådan er virkeligheden ikke helt. Der er et stort finansieringsproblem på universitetet, hvis vi skal forebygge de store generationspensioneringer om 5-10 år, så vi er glade for de ressourcer, der kan skaffes til systemet".

jø

Nanovidenskab og nysprog

"Nano-videnskab er kommet ind i planer og prioriteringer, og det er da godt, hvis der er flere penge at hente gennem den overskrift. For mig er det gammel vin på nye flasker, for det er altså noget, vi på Haldor Topsøe har lavet i årevis – bare under navnet 'katalyse' ..."

Dir. **Jens Rostrup-Nielsen** på pressemøde om strategiplanen

"En mere nuanceret forståelse af begrebet 'frafald' ville være godt. Det kan da gerne være, at frafaldsproblemet bliver mindre, hvis fakulteterne selv måtte bestemme, hvem vi vil tage ind. Så ville den konstante kritik af 'det store frafald' måske forstumme! Men jeg er tilhænger af – i samfundets interesse – at dørene står åbne. Og hvis politikerne fortsat ønsker et sådant system, så må de også acceptere, at der er et vist frafald. Med frit optag vil der altid være et vist frafald. Og undersøgelser har faktisk vist, at omkring halvdelen af de frafaldne kan vi altså ikke forhindre, for de har særlige personlige grunde til at stå af".

Den nye dekan på Aarhus' naturvidenskabelige fakultet, **Erik Meineche Schmidt**, har som et af sine succesmål, at fakultetet får fastholdt nogle flere af de studerende: "Vi skal have flere til at søge ind, vi skal blive bedre til at fastholde nogle af dem, som risikerer at falde fra. Vi skal indrette studierne og miljøet på en lidt anden måde. Men vi skal ikke bruge for mange kræfter på randgruppen: Vi – og politikerne – må acceptere, at der kommer en gruppe ind, som bare er kommet på den forkerte hylde, og de falder fra uanset vores indsats ..."

Med den begrænsning er en bedre rekruttering og fastholdelse en af Meineche S.' succeskriterier i dekanjobbet.

Rekruttering og generationskifte

Det andet succeskriterium er at medvirke til, at løfte naturvidenskaben, såvel forskningsmæssigt som erhvervmæssigt.

"Fakultetet skal kunne rekruttere de allerdygtigste af de unge forskere, vi skal have en tilstrækkelig økonomisk vækst for at kunne fastholde dem og tilbyde dem et job. Det er en opgave, som er særlig aktuell nu, hvor det store generationskifte indtræffer om 5-10 år", siger Meineche. "Det vil da være udmærket – som de har foreslået i København – med 'lånestillinger', hvor vi kunne få mulighed for at fastansætte nogle unge talenter før dem, de skal erstatte, går på pension".

Fakultetet vil have svært ved at egne midler til at skabe en sådan pulje, især da man står med en intern gæld til universitetet på 50 mio. kroner, som skal afdrages over de næste 8 år.

Det er ingen hemmelighed, at en del af gælden blev skabt ved, at fakultetet prioriterede forskeruddannelse meget højt sidst i 90'erne. Netop forskeruddannelsen er en af Meineche S.' kæpheste, og den skal ikke nedprioriteres:

må acceptere frafald

- når der er frit optag, siger den nytiltrådte dekan på naturvidenskab i Århus, der også afslører et par af sine succeskriterier i dette tiltrædelsesinterview

"Jeg gik til valg på, at det fortsat er et højprioritetsområde. Men hvor stipendiene tidligere overvejende blev finansieret af interne midler, må vi forsøge at forøge den eksterne finansiering.

Meineche har heller ikke planer om at lave om på den særlige Aarhus-model, hvor man ikke ansætter i adjunkturer med de særlige forpligtelser i henhold til stillingsstrukturen (som indeholder krav om undervisningsforpligtelse, om efterfølgende opslag af lektorstilling m.m.). I stedet har man en politik om at ansætte i post.doc.-stillinger i op til tre år:

"Denne stillingskategori er mere fleksibel. Post.doc.'erne kan kvalificere sig på højt forskningsniveau. Og det betyder ikke, at vi ikke har forpligtelser overfor dem. Vi gør dem løbende klar over deres karrieremuligheder, og efter ca. tre år tager begge parter stilling til, om de skal fortsætte i en fast stilling på universitetet".

Kvalt i succes med eksterne bevillinger

Fakultetet er dygtig til at hente eksterne midler ind. Det forekommer umiddelbart positivt, men bagved ligger en ubalance, når fakultetet faktisk har lidt flere eksterne midler (163 mio. kr.) end basisbevillinger via finansloven (157 mio. kr.). Normalt siger en uformel tommelfingerregel i systemet, at den eksterne finansiering helst ikke må overstige 40 procent:

"Det er jo sådan, at infrastrukturen – bygninger, laboratorier osv. – hovedsageligt betales af basismidler. De eksterne midler betaler ikke fuldt ud til dækning af dette (via overhead), så basisbevillingerne er altså med til at betale driften på de eksterne tilskud. Det er ikke en holdbar situation, at der i så stort omfang bindes basismidler på den måde. Enten må vi have større basismidler eller også må overhead hæves ...", siger dekanen og peger hermed på et kendt problem, idet forhøjede overheads vil afholde nogle eksterne kilder fra at finansiere.

Ny ledelsesform skal begrundes fagligt og sagligt

Meineche S. har sine forbehold overfor de aktuelle initiativer itil at ændre universitetets struktur:

"For mig er ledelsesdiskussionen ikke det mest centrale, men jeg må acceptere, at de politiske signaler peger på noget andet. Jeg lægger ikke skjul på, at den demokratiske dekan-valgkamp, som jeg netop har været igennem, var en positiv oplevelse. Jeg synes, der er noget smukt

ved det demokratiske system, men jeg må erkende, at det jo ikke lige ligger i tidsånden".

Han siger, at ledelsesstrukturen med universitetsloven for 8 år siden blev strammet op, så lederne faktisk i dag har store beføjelser: "Hvor det tidligere var organerne, som styrede, så er det nu personer. Jeg synes godt, man kunne kombinere eksperimenter med nye styreformer på nogle institutioner med en fortsat udvikling af det nuværende system på andre for på den måde at finde ud af, hvad der i længden fungerer bedst."

Om indførelse af egentlige bestyrelser til erstatning af konsistorium, siger han: "Analogien mellem et universitet og et privat firma er ikke oplagt. Universitetet må bevare helheden i interesser, samtidig med at ledelsen består af en balanceret kreds og får slagkraft. Det er derfor afgørende, hvordan en eventuel bestyrelse sammensættes på en balanceret måde, og – ikke mindst – hvordan man slipper af med den igen hvis den ikke fungerer"

Meineche tror ikke meget på de økonomiske argumenter for en ændret styrelse:

"Politikerne kan love bedre bevillinger, hvis universiteterne går med på nye ledelsesformer. Men jeg tror ikke på, at et sådant skifte alene vil føre til stærkt øgede bevillinger. Så ændringer skal alene begrundes sagligt og fagligt ..."

Århus' nye dekan kigger længselsfuldt efter politiske initiativer, der kan hjælpe til med at løse naturvidenskabens problemer ...

jø

Hovedtal: AU's naturvidenskabelige fakultet

Fakultetet havde i 2001 3.327 studerende, et årligt optag på 642 og en årlig kandidatproduktion på 258.

Det fastansatte videnskabelige personale udgør pt. 378 personer (inclusive postdocs, eller adjunkter, som de rettelig hedder), mens der er 197 under forskeruddannelse.

Uddannelsesbevillingen er på 121 mio. kroner.

Forskningsmidlerne er på 320 mio. kroner fordelt ligeligt på basismidler og ekstern finansiering (ekskl. Forskeruddannelsen).

Hov, glem ikke humaniora

Regeringen kritiseres for at have en forældet forståelse af værdiskabelse i et videnssamfund, når den eensidigt fokuserer på naturvidenskab og teknik

RESOURCEKAMP

”Når den nye regering siger, at de hårde videnskaber skal prioriteres, så er det udtryk for en forældet tankegang. Tankegangen er industrisamfundets: Der laves en opfindelse, den sættes i produktion, den produceres som en fysisk ting og sælges. Denne industrielle produktion er nyttig og rigdomsskabende – mens den kulturelle, dannelsesmæssige, uddannelsesmæssige overbygning ikke er det. Men industrisamfundets tid er forbi og værdiskabelse i et moderne videnssamfund er noget helt andet”, konstaterer **professor Lars Qvortrup** som kommentar til regeringens programmatik om, at især naturvidenskab og teknisk videnskab skal fremmes.

De nye vækstområder er vidensøkonomiske, siger Qvortrup: Det er i IT- og kommunikation, bioteknologi m.m. Grundudfordringen er groft sagt at håndtere omverdens-kompleksitet – ikke at producere fysiske ting: ”Tænk bare på Disney-koncernen, ingen vil vel påstå, at de ikke tjener penge. Men grundlaget for de værdier, de skaber, stammer ikke fra teknisk, men fra humanistisk forskning: design, fortælling, kommunikation, tegnteori ...”

Når regeringen derfor melder ud, at man vil prioritere naturvidenskab og teknik, så er det perspektivløst og bagstræberisk: ”Man er tvunget til at prioritere, hedder det, og så er det især ’den kulturelle overbygning’ – *luksusdelen* – som man skruer ned for: groft sagt den del af vækstfeltet, som ligger under Videnskabsministeriet, Undervisningsministeriet og Kulturministeriet. Det stik modsatte af, hvad der er en fremtidsrettet politik ...”

Humanistisk selvkritik

Qvortrup er professor ved institut for Interaktive Medier ved Syddansk Universitet. Han opfatter sig primært som humanist, hans område er således inden for et af de ekspansive områder – IT og kommunikation – som ofte bevæger sig ind i grænseområdet til de tekniske eller naturvidenskabelige områder.

I et videnssamfund er humanistisk forskning ikke alene til for almendannel-

sens skyld. Den bidrager også til samfundets erhvervsmæssige reproduktion. Det nye er en nytteorientering i nye områder omkring design, kultur, kommunikation, medier, iscenesættelse, fortælling, navigation, læring osv.

Spørgsmålet er om de humanistiske fakulteter har forstået det:

”Regeringen kan kritiseres for sine prioriteringer. Men dele af humaniora kan dog også kritiseres for at være meget konservativ. Nogle steder oplever man en slags insisteren på at holde de traditionelle forestillinger om humanistisk videnskab og teori i hævd, og en angst for at tage springet ud i en virkelighed, hvor humaniora er ’nyttebetonet’ ...”, siger Qvortrup. ”Det virker, som om det er fint at være unyttig.”

”Men nyorienteringen stiller store krav til nytænkning til den minister, der er kommet til at lede et ministerium for ’videnskab, teknik og udvikling’ – en titel som unægtelig peger bagud i sin opfattelse af den nye virkelighed ...”

Fra industrirevolution til vidensøkonomi

I den industrielle revolution var den samfundsmæssige værditilvækst baseret på opfindelser, håndværksmæssig eller maskinel forarbejdning af fysiske genstande. I anden halvdel af det 20. århundrede var man nogle niveauer højere, her var den samfundsmæssige værditilvækst resultat af en systematisk indsats – forskningsbaseret. Men der var stadig et stort element af fysisk produktion.

I den sidste del af århundredet udviklede der sig imidlertid helt nye former for værditilvækst. Det gav sig det udtryk på arbejdsmarkedet, at langt de fleste i dag er ansat inden for ”service og tjenesteydelser”, hvor det fysiske, industrielle arbejde tidligere var dominerende.

Qvortrup henviser til møbeldesign som et anskueligt eksempel på udviklingen: Hvor dansk design i sidste århundrede var baseret på nogle geniale møbelarkitekter og fortræffeligt håndværk, så er det i dag begrænset, hvor stor en del ”fysisk arbejde”, der ligger i at lave et bord eller en stol. I dag skabes værdien lige så

meget i design-fasen og i den avancerede kommunikation med underleverandører, møbelforretninger og kunder: Avancerede 3D-interaktive IT-systemer betyder, at kunden kan gå ind i en møbelforretning og kombinere sit eget reolsystem, som kan produceres maskinelt på en møbelfabrik og leveres få uger efter. Et IT-baseret informationssystem har revolutioneret den traditionelle produktion, og revolutionen betyder, at kunde, salgssted og møbelfabrik kan tale sammen. Det har mere med kommunikation at gøre end med traditionel vareproduktion.

Nu vokser vidensøkonomien sig bare større og større:

”Regeringen burde have en langt mere åben orientering mod disse ekspansive områder: Uddannelsessektoren burde udvikles, så målet ikke bare er, at arbejdskraften bliver ’velkvalificeret’, men at den bliver dynamisk: ’kreativ og udviklende’. Kulturministeriet burde gøre en indsats for nye, digitale udviklingsområder; i stedet har man lukket for den varme hane i Udviklingsfonden, der netop var rettet mod de nye felter, uden at man har sat noget andet i stedet. Og videnskabsministeriet burde ikke indskrænke sig til at tænke i ’naturvidenskab og teknik’”, siger Qvortrup.

Usikker fremtid

Mens nogle har forstået de nye udviklingsretninger, så er de organisatoriske rammer langt fra på plads. Spørgsmålet – som er skærpet af besparelstrusler – er, om de ”nye humanister” bliver tvunget til at slå sig sammen med dataloger og digital-ingeniører eller om de får lov til at blive i nærheden af deres gamle fakultet?

”Med den prioritering af naturvidenskab og teknik, som regeringen melder ud, er der groft sagt to scenarier for de helt nye vidensområder. Det ene scenario er, at de tekniske videnskaber, som forstår hvor ekspansionen ligger, trækker humanisterne til sig – og det er faktisk noget, som allerede sker nu. Det andet scenario er, at humaniora og delvis samfundsvidenskab får bedre udviklingsvilkår, fordi det vil være det mest produktive for deres egen udvikling og til størst inspiration for

Vidensamfundets vækstområder handler om IT og kommunikation, design, tegnteorier og ikke bare om de hårde naturvidenskaber ...

andre. Det betyder, at man må give design, medier og kommunikation en mere fremtrædende rolle. ”

Ny retfærdiggørelse af humaniora?

Qvortrup afviser, at han med sin argumentation for humaniora går ind på politikernes nytte-tankegang i forsøget på at 'retfærdiggøre' humaniora:

”Humanioras berettigelse er meget bred. Centralt som den humanistiske videnskabs berettigelse står dannelsesaspektet i kultursamfundet; identitetsdannelsen i en tid som vores er vigtigere end nogensinde.

Når det så er slået fast, er det min

pointe, at grundforskning indgår i en for-grenet fødekæde, hvor det ikke er sådan, at man kan pille noget ud, og andre ting lader man være. Tænk på Niels Bohr: Han sad jo ikke med industribaroner på nakken for at skabe nyttige produkter; han udviklede sine fuldstændigt abstrakte teorier, og ingen satte 'nyttemål' for teorierne, for det kunne man ikke”.

På samme måde står den moderne IT- og kommunikationsteori for eksempel i dyb gæld til semiotikken eller tegnteorien, hvis grundlægger, amerikaneren Peirce, fremlagde det som et svært forståeligt og filosofisk projekt, der ikke opnåede anerkendelse i samtiden, fortæller Qvortrup og slutter:

”Der vil altid være en mere eller mindre åbenbar forbindelse mellem grundforskning og anvendt forskning. Og på samme måde hænger humanioras enkelte fag også sammen i en sådan fødekæde, som trækker på hinanden: Hvis man tør noget at den ud, så får det også konsekvenser andre steder. Derfor skal der sættes lige så meget på humaniora, som på de såkaldt 'hårde' videnskaber. Og derfor er det til gengæld humanioras opgave at sikre, at de nye fødekæder kommer til at fungere, så humaniora kan spille sin rolle i vidensøkonomien.”

jo

Brain-drain fra fysik og matematik

De yngre forskere protesterer. De er sprunget fra korttidsansættelse til korttidsansættelse, men har stort set ingen chance for at få et fast job og dermed en permanent karriere i Danmark

”En akademisk karriere i ren matematik er så godt som en umulighed i Danmark. Hvis jeg vil være professionel matematiker, så må jeg emigrere,” siger **Anders Frankild**, der er i sidste fase af sin ph.d.-tid på Matematisk Afdeling, Københavns Universitet.

Allerede i 1980 blev Matematisk Afdelings problem påpeget: I 2007 ville den store gruppe forskere, der blev ansat i 70'erne, gå på pension. Derfor blev det såkaldte ”Kamel”-udvalg nedsat for at udligne den pukkel, som de massive pensioneringer ville medføre. Udvalget skulle sørge for, at man ikke igen i 2007 stod i en situation med mange ubesatte stillinger. I stedet skulle man blive i stand til – løbende – at håndplukke de bedste fra hver årgang.

Nu nærmer pensionsrunderne sig med stormskridt. Og selv om generationsskifte-problemet har været kendt i årtier, så har hverken matematik eller fysik været i stand til at udligne puklen. De seneste år er der stort set ikke blevet opslået nogle faste stillinger. Økonomien er alt for stram på institutterne. Og nu er de yngre forskere begyndt at gøre oprør. De er sprunget fra korttidsansættelse til korttidsansættelse, men har stort set ingen chance for at få et fast job og dermed en permanent karriere i Danmark. Når pensionspuklen indtræffer om fem-seks år, så er de mest ambitiøse blevet ansat i det private erhvervsliv eller er taget til udlandet, hvor midlerne er mere rigelige.

Det dyste perspektiv har fået en gruppe forskere på både Matematisk Afdeling og Niels Bohr Institutet til at råbe op. Det har aldrig været nemt at få en fast stilling, men i dag er det en umulighed, mener de samstemmende. Ti unge forskere på Matematisk Afdeling har skrevet under på et åbent brev til ledelsen på Matematisk Afdeling og 11 forskere i 30'erne har skrevet til Folketinget under finanslovsforhandlingerne.

Unge: Mange frustrationer

”De bedste er allerede væk. Det er en form for brain-drain, somt har stået på i mange år,” siger **Georg Bruun** fra Niels Bohr Institutet. Han er 32 år og har en post doc. i teoretiske studier af kvantevædsker.

”Mine kvalifikationer falder fra nu af, så jeg søger – nødtvungent – til udlan-

det nu,” siger han, der netop har været til samtale til en tenure track-stilling i Houston, Texas. Personligt ville han dog foretrække at blive i Danmark, ligesom alle de andre underskrivere. Langt de fleste af dem har allerede studeret eller arbejdet i udlandet i en årrække, men omkostningerne ved at rykke permanent til udlandet, er store.

Lene Oddershede er 31 år og sidder i en adjunktstilling på Niels Bohr Institutet. Hun har svært ved at overtale mand og to små børn til at tage med til udlandet.

”Jobmarkedet er mere attraktivt i udlandet. Der er flere midler og bedre chance for at få et job i universitetsforskermiljøet. Men det er ikke afgørende for mig. For personligt er det svært at flytte,” siger hun. Den højt specialiserede forskning er dermed i fare for at blive tabt på gulvet.

”Ansættelsessituationen, de 1-2. årige post doc. stipendier, gør økonomien meget usikker for adjunkterne og ph.d.erne. Og det giver anledning til mange frustrationer og diskussioner om fremtiden, både på arbejdspladsen og hjemme,” siger matematikeren **Anders Frankild**.

”Vi taler om meget talentfulde og dygtige mennesker, som finder sig i nogle helt urimelige forhold. Jeg vil tro, at det er svært at finde folk i det private erhvervsliv, der vil finde sig i at blive behandlet sådan. Men på trods af at der bliver mindre tid til forskning på universiteterne og at lønnen er dårlig – sammenlignet med hvad en ph.d. kan få i det private, så har man i universitetsverdenen sin akademiske frihed. Og den er meget værd,” siger **Anders Frankild**. Han har nu søgt en post doc. med base både i Danmark og på The Mathematical Sciences Research Center, Berkeley, Californien.

De unge understreger, at de har stor respekt for deres ældre kollegaer, der sidder i de faste stillinger. Problemet er ikke kvaliteten af deres forskning, men at der ikke sker en fornyelse.

”Det er meget deprimerende, at aldersgennemsnittet på fysik er så højt,” siger **Georg Bruun**.

”Forskningen er på et meget højt niveau, men der mangler noget dynamik og entusiasme. Det er meget tydeligt at mærke, når man har været i udlandet.”

Afdelingsleder: Modløsheden breder sig

Det er med tungt hjerte, at afdelingsleder på Matematisk Afdeling, **Hans Plesner Jakobsen**, ser sine bedste unge hoveder forsvinde.

”Overordnet set er det en katastrofal situation. Der har på mange niveauer været gjort forsøg på at løse det her generationsskifte-problem. Om få år er der behov for en del mennesker til nyansættelser, men i mellemtiden er de mennesker, der skulle besætte disse stillinger, forsvundet. De vil ikke finde sig i at gå i fem-syv år i uvished. Men det er et økonomisk spørgsmål. Og vi har ikke haft råd til at have den overkapacitet, der skal til i nogle år, for at udligne puklen. Problemet er bare, at man dermed er på vej til at lave en ny pukkel,” siger **Hans Plesner Jakobsen**.

Det vil på lang sigt betyde, at niveauet falder.

”Vi ligger virkelig godt internationalt i øjeblikket og det vil kunne mærkes meget dramatisk, hvis vi ikke får lov til at ansætte de bedste og mest produktive forskere. Der vil blive publiceret mindre og der vil blive opnået færre og mindre spektakulære resultater,” siger **Hans Plesner Jakobsen**. Han frygter et massivt brain-drain fra matematik.

”Vi er virkelig bange for, at modløsheden breder sig, og de alle sammen på én gang siger: Nu kan det være nok. For de kan alle sammen gå ud med dags varsel og få et job i det private eller, naturligvis, gymnasiet. Og så går hele vores generationsskifte i vasken.”

Danmarks Forskningsråd: Ikke udgift, men investering

Det er ikke kun universiteterne, der ser med bæven på udviklingen. Også erhvervslivet, som nyder godt af det høje forskerniveau i Danmark, har klaget over udsultningen af området. Formand for Danmarks Forskningsråd, **Søren Isaksen**, siger:

”Hvis der over en længere periode er vigende bevillinger, så får vi ikke uddannet tilstrækkeligt med unge, dygtige forskere. Konsekvensen for erhvervslivet er, at der i Danmark ikke bliver grobund for en virksomhedsaktivitet, som baserer sig på avanceret forskning. Dermed går vi glip af en masse højteknologiske arbejds-

Yngre og ældre mellem hinanden på Niels Bohr, men mange af de unge har ikke udsigt til en fast stilling, mens nogle ældre ved, at de skal gå af om 5-7 år. (foto: Niels-Bohr-arkivet)

pladser. Og de virksomheder, der allerede er her, vil søge til udlandet hvor de kan finde de rigtige forskermiljøer. Derfor bruger jeg heller aldrig ordet udgift om forskning - altid ordet investering," siger Søren Isaksen, der i det civile er koncern-direktør i virksomheden NKT.

Politikeren: Der skal spares op

Anne Grethe Holmsgaard, SFs forskningsordfører og tidligere direktør på DTU, erkender, at naturvidenskaberne har været igennem en hård økonomisk beskæring. Men skylden skal ikke kun skydes på politikerne, mener hun. Hun vil ikke friholde lederne på institutterne for ansvar for, at institutterne er havnet i den pinagtige situation med generationsskiftet. Som man altså har kendt til i generationer.

"Noget af det skyldes desværre universiteternes egen manglende evne til at planlægge over lange horisonter. Det er selvfølgelig svært, når man konstant skal spare. Det kræver, at man skaffer sig luft i budgetterne til at frigøre et antal stillinger til unge, talentfulde forskere. Mit kendskab til universitetsverden siger mig, at der er så mange interessekonflikter på universiteterne, at det er svært at få enighed om at lægge en kurs, der prioriterer unge forskere."

Anne Grethe Holmsgaard tænder dog et lys i mørket. Hun fremhæver, at de 100 mio. der går til naturvidenskab og teknik fra UMTS-midlerne, godt kan bruges til at oprette faste stillinger for unge forskere.

Direktør: Forstår usikkerhed

På Niels Bohr Institutet har man faktisk sparet op til generationsskiftet. **Nils O. Andersen**, der er direktør på instituttet siger, at man allerede i 1997 tog konsekvensen af de faldende bevillinger. Siden da har instituttet årligt sparet en million kr. op fra eksterne midler, og derfor har det været muligt at slå to stillinger op om året. Men pengene er svære at finde. Hvis instituttet alene skulle basere sine nyanstillinger på universitetsmidler, så ville den næste nyanstilling først ske i 2007.

"Det er for usikkert at basere generationsskiftet på midler fra universitetet," siger Nils O. Andersen. Opsparingen er udelukkende investeret i faste stillinger, som bliver slået op internationalt. Han anser ikke en ansættelse som adjunkt for tilstrækkelig attraktiv. Af de sidste seks fastansættelser, er tre gået til forskere fra Danmark.

"Jeg kan godt forstå, at der er en usikkerhed hos de unge forskere i øjeblikket," siger Nils O. Andersen. "Men vi har lovet, at der bliver en ny generationsskifteplan klar til sommer, så de unge ved, indenfor hvilke fagområder der bliver slået stillinger op de næste fem år. Vi satses fortsat på at få råd til opslag af to faste stillinger om året," siger Nils O. Andersen. Midlerne søges fra private fonde.

Adjunkt Lene Oddershede, påskønner Nils O. Andersens indsats for at få finansieret generationsskiftet: "Men problemet er, at lige nu er kassen tom. Og der er ingen substans i en generationsskifteplan, som ikke er finansieret."

nynne-bc

Ingen Lene Hau-rollemodel

De økonomiske problemer gør det ekstra svært at tiltrække kvinder til naturvidenskab.

Kvinderne er i mindretal på de naturvidenskabelige uddannelser. Under en fjerdedel af de naturvidenskabelige forskere i Danmark er kvinder og det forstærker problemet med at rekruttere studerende.

Georg Bruun fra Niels Bohr Institutet forsker indenfor det samme område som den danske kvinde Lene Hau, der blev verdensberømt på at standse lyset. Hun er et godt eksempel på, hvor store talenter dansk fysik fostrer. Men i de seneste mange år har hun forsket på Harvard University.

"Hun er et godt eksempel på en dansker, der er tabt. Hun er oven i købet kvinde, og der er ingen kvinder, der læser fysik. Hvis man havde nogle flere kvindelige forskere, så kunne de måske tiltrække kvindelige studerende. Og hun kunne lige så godt have siddet i Danmark. Det er halvdelen af befolkningen, man uden videre taber på den måde," siger Georg Bruun.

Han bliver bakket op af SFs forskningsordfører, tidligere direktør på DTU, **Anne Grethe Holmsgaard**.

"I forvejen er det smaddersvært at trække især kvinder til. Så når man sidder med nogle hamrende talentfulde kvinder på området, så handler det da også om at få dem ind i stillingerne. For man får ikke brudt rollemønstret, hvis man ikke fastansætter nogle kvinder."

nynne-bc

US-patrioter jagter akademikere

117 eksempler fra ultrakonservativ gruppe
sortlister uamerikansk opførsel og kritiske akademikere

NY-McCARTHY'ISME

“Mens 92 pct. af alle amerikanere fordømte terroristangrebet på World Trade Center og støttede USAs krigsførsel i Afghanistan, så fulgte dele af den akademiske verden ikke det mønster. Mange fakulteter havde forbehold. Nogle nægtede at dømme. Mange advokerede for tolerance. Nogle hævdede endog en anklagende finger, ikke mod terroristerne, men mod USA...”

Sådan lyder det patriotiske angreb på den akademiske verden i USA fra den ultrakonservative pressionsorganisation ACTA (American Council of Trustees and Alumni): Kritik af USA i krigstider er uamerikansk opførsel, lyder omkvædet i en rapport, som giver 117 eksempler på anti-amerikanisme. Mere end 40 professorer er navngivet i noget, der minder om en blacklistning - og rapporten er sendt til mere end 3000 højere læreanstalter.

Med appellen søger ACTA at lægge politisk pres på universitetsledelserne, så disse i højere grad holder øje med, hvad der undervises i og hvilke professorer, man ansætter.

Deres modstandere kalder rapporten for ny-McCarthy'isme: Et aggressivt angreb på ytringsfriheden, på den demokratiske debat og på universiteternes selvstændighed.

“Det er en reminiscens af McCarthy'ismen fra 50'erne. Den type erklæringer minder om det gamle Sovjet, hvor myndighederne ikke var tilfredse før 98-99 pct. af befolkningen 'stemte' på dem”, konstaterer en antropologi-professor, som selv blev hængt ud.

ACTA: Et civilisationsforsvar

ACTA-dokumentet - “Defending Civilization - how our universities are failing America and what can be done about it” - har været diskuteret parallelt med terroristlovgivningen i USA, som er blevet hårdt kritiseret for at sætte de almindelige borgerrettigheder ud af kraft.

ACTA præsenterer sig selv som “en nonprofit uddannelsesorganisation, som helliger sig akademisk frihed, kvalitet og målbarhed”. Den hævder at have et årsbudget på ca. 3 mia. dollars, som fordeles til colleges og universiteter, hvilket gør den til “den største privatfond for videregående uddannelse”.

Organisationen er stiftet i 1995, og mange af frontfigurerne stammer fra den republikanske bevægelse omkring “Cultural Wars” (det multikulturelle samfund) fra 80'erne.

Den har som én af sine stiftere og frontfigurer Lynne Cheney, gift med vi-

cepræsidenten. Cheney er dog ikke en af forfatterne til rapporten, men den citerer hende flittigt, og hun optrådte selv med en tale i oktober - helt bakkende rapporten op.

Universiteter det svage led

ACTA anklager universiteterne for, at de ikke benytter 11. september til at fortælle de studerende om USAs historie og rolle, “så de forstår USAs enestående bidrag til den vestlige civilisation”. I stedet skyndte mange universiteter sig at slå kurser op i islam eller asiatisk kultur. Det var en fejl: “Amerikas første forsvarslinie er en troværdig forståelse af, hvordan og hvorfor vores nation blev dannet, og den fortsatte relevans og nødvendighed af dens grundprincipper. Det er de intellektuelles ansvar af give denne arv videre til den næste generation”.

Et dansk eksempel

En uge efter World Trade Center d. 11. september videresendte universitetsslærer J. en international fredsappel pr. nettet til sine institutkolleger i København. Det var en appel til præsident Bush om så vidt muligt at undgå krig, vold og ødelæggelse i Afghanistan i jagten på Bin Laden, og i stedet at gøre brug af det internationale retssystem samt at tage hensyn til menneskerettighederne. Appellen opfordrede modtagerne til personligt at signere og sende den til USA's præsident. J.'s videresendelse af appellen blev besvaret af K, der skrev sådan til hele instituttet:

“J. Jeg er forbløffet over, at du bruger en offentlig myndigheds ressourcer til at advokere politiske synspunkter. Uanset om jeg eller andre er enige i dine synspunkter er ikke spørgsmålet. Vær venlig at bruge andre kommunikationsformer end din arbejdsplads' net. Jeg har tillid til, at vores netværksadministrator vil tage initiativ til at forebygge fremtidige afsendelser af politiske budskaber, som ikke er vores regerings nationale politik. Oprigtigst K.”

Rapporten anklager de upatriotiske for at undertrykke de ‘liberale’ studerende eller lærere, som fx da Duke Universitet lukkede en universitetsprofessors hjem-

meside, efter at denne havde inkluderet en artikel, som advokerede for en kraftfuld militær aktion som svar på terroristangrebet. Med til historien hører dog, at websiden sidenhen blev geninstalleret, men alligevel må professoren opfatte det som universitetets “fornægtelse” af hans synspunkter, hævder ACTA-rapporten.

“Colleges og universitetsfakulteter har været det svage led i det amerikanske svar på terroristangrebet”, hedder det, hvorefter der opregnes 117 eksempler på kritisable ytringer eller begivenheder:

En Yale-professor hænges ud for at sige “Det er fra de desperate, vrede og berøvede, at disse selvmordspiloter kom”. En Oregon-professor navngives for at anbefale, at vi er nødt til at forstå årsagerne bag dette forfærdelige had imod USA og finde måder at reagere på, der ikke vil skabe mere had gennem generationer”. En Stanford-professor hænges ud, fordi han har opfordret til, at hvis Osama bin Laden virkelig står bag angrebet, “så bør USA sørge for, at han bringes for et internationalt krigsforbryder-tribunal”.

Eksemplerne er revet ud af deres sammenhæng eller klippet fra sekundærkilder, svarer nogle af de angrebne. En universitetspræsident fra Wesleyan blev hængt ud og har siden voldsomt protesteret mod sammenhængen. Han gav rigtigt nok udtryk for, at “uligheder og uretfærdigheder i det amerikanske samfund og i verden kan lede til had og vold” - men ACTA-rapporten fortiede, at han faktisk forinden indledte med at fordømme terroristangrebet.

Kritikerne: Political correctness

Rapporten fik en støtteleder i den anerkendte avis Washington Post, men har vakt voldsom debat blandt kritiske amerikanske akademikere, som frygter, at ACTA skal få held til at lade den akademiske frihed begrænse, til selvensur el.lign.

En tysk universitetslærer på gæstevisit i USA undrer sig over det aggressive klima: “Universiteter arbejder med kritisk tænkning, ikke med blindt moralhyleri ...” (SPIEGEL).

En amerikansk akademiker siger, at de ultrakonservative skaber deres helt egne standarder for political correctness:

“De beskylder liberalt (fri-) sindede for at fremføre ‘politisk korrekte’ standarder for, hvad der er fornærmende. Men de kulturkonservative har - viser det sig - også deres tankepoliti”, siger Clarence Page. “Mærkværdigt for en gruppe helheligt uddannelse, gør ACTA den fejl, at

Rigtige cowboys ridder mod vest – eller mod øst?

de ligestiller ens patriotisme med enighed med regeringens politik. Men du kan faktisk godt være en patriot og uenig med regeringen. I et demokrati er uenighed den oprigtigste form for patriotisk smigren”.

Mere end 3.000 US-akademikere underskrev en protestnote mod “pro-krigs medier og universitetslederes intimideringskampagne”.

Censur-forsøg?

En af forfatterne til rapporten, Anne Neal, benægter censurhensigter:

“Forældre og skatteydere har ret vil at

vide, hvad de betaler 30.000 dollars årligt for at studenterne skal høre på ...”

Antropologiprofessor Cathrine Lutz afviser dog dette argument:

“Krav med henvisning til at offentlige universiteter bør afspejle den offentlige opinion, fordi universiteterne betales af skatteyderne, er et rent konsument-argument. Mit ansættelsesbrev fortæller mig at finde frem til sandheden, som jeg ser den, ikke at afspejle en offentlig opinion ...”

Henvisninger:

Rapport: www.goacta.org

Debat: www.commondreams.org

Terroristlov: www.aaup.org

jo

Ekspert: Udtryk holdninger!

Sidste nummer af Forskerforum bragte en interessant og meget nyttig artikel om mediernes brug af eksperter. I den forbindelse bemærker professor Peter Munch Christiansen, som er medlem af en forskergruppe som har udgivet en rapport om emnet, at det ofte kan være problematisk når en ekspert "optræder med åbenlyse personlige politiske kommentarer, hvor man kan spørge, hvad det har med deres titel og faglighed at gøre". Peter Munch Christiansens betænkelighed ved koblingen mellem uvildig ekspert og politisk privatperson er rimelig, men den er ikke altid reel.

Jeg er selv en af de omdiskuterede eksperter, ingen sværvægter ganske vist, men alligevel: Der går aldrig en uge uden at jeg modtager henvendelser fra journalister m.v. og selv om jeg typisk afviser mere end to trediedele af dem der henvender sig, havner jeg ofte i trykte såvel som elektroniske medier.

I den forbindelse må jeg konstatere, at barrieren mellem mit faglige og mit politiske jeg er ganske illusorisk. Det jeg mener fagligt er påvirket af mit generelle

syn på verden, og det jeg mener politisk er i høj grad resultatet af en faglig indsigt. Forskningsresultater vokser ikke frem af et sterilt substrat. Forskningsresultater er - i det mindste i humaniora og samfundsvidenskaberne - langt mere komplekse produkter som helt naturligt rummer en politisk dimension. Det forekommer mig derfor helt oplagt, at inddrage mine egne holdninger til de ting, jeg udtaler mig om. Jeg forsøger at etablere data på et så objektivt grundlag som muligt, men som ekspert bliver man ikke kun bedt om at referere tørre data. Der efterlyses holdninger, opfattelser, løsninger og analyser, og den slags kan ikke materialiseres i et politik-frit vacuum. Det at udtale sig til en journalist implicerer helt enkelt, at man udtrykker holdninger.

Snarere end at problematisere koblingen mellem faglighed og politisk holdning bør man derfor opfordre alle der udtaler sig til at bekende kulør - for såvidt de har én, og for så vidt der er tale om et emne, som har politiske implikationer. Ingen kan f.eks. være i tvivl om, at

professor Bent Jensen er højreorienteret (må man bruge det ord?) og har man hørt mig vil man næppe være i tvivl om, at jeg er en rød-grøn kulturradikal - eller hvad man nu kan kondensere den slags ned til. Den slags implicit forbrugeroplysning giver mulighed for kritisk stillingtagen til ekspertens udsagn og er langt at foretrække frem for et bevidst forsøg på at holde eksperterne fri af politik. Konklusionen må være, at eksperter udmærket kan være uenige fagligt såvel som politisk, og at ekspertise ikke i sig selv fordrer neutralitet eller holdningsløshed.

Hvad jeg har sukket efter i årevis, og hvad jeg har efterlyst overfor såvel kolleger som journalister, er i øvrigt, at flere forskere kommer på banen. Indenfor mit snævre felt - nemlig studiet af verdens religioner - kan man nu finde en liste over fagfolk, som står til rådighed for medierne på www.dahr.dk

Mikael Rothstein, lektor, Ph.d. Institut for Religionshistorie, Københavns Universitet

Humaniora er andet end egyptologi

Kære Hanne Severinsen

Det bekymrer mig noget, at du på spørgsmålet om humanioras fremtid under den nye regering (i sidste nummer af FORSKERforum) bruger egyptologi som eksempel på, hvad det er, der er problemet ved humaniora og humanisters muligheder på arbejdsmarkedet. Egyptologi er et meget lille fag, der ikke på nogen måde kan siges at være typisk for humaniora, og som sådan er et meget dårligt valgt eksempel. Egyptologerne må få lov at svare for sig selv, men hvad du dermed siger om humaniora er ikke rigtigt.

Vi har nogle få fag med stor arbejdsløshed, hvoraf det største fag vistnok er religionshistorie, men det er bestemt ikke det almindeligste. Hovedlinjen blandt de humanistiske fag udgøres af dansk, historie og de store sprogfag. Ingen af disse fag uddanner kandidaterne til nogen stor arbejdsløshed. Det tager generelt vores kandidater lidt længere tid (dvs. ca et år

til halvandet) at finde ind på arbejdsmarkedet, men så er de der til gengæld også. Vi er ret stolte over vores succes med at aflevere dygtige kandidater trods næsten umulige økonomiske vilkår (nej, vi fik ikke lov at blomstre under den foregående regering: De hældte bare en masse flere studerende ind uden at give os nævneværdige ekstra ressourcer at undervise dem for), og vi er overbevist om, at vores kandidater har fremtiden for sig. Som fødte netværkere og kommunikatorer passer de fantastisk ind i det netværks- og kommunikationssamfund, vi ikke er alene om at se komme.

Hvad vores forskning angår, så fører den måske ikke umiddelbart til så mange patenter, men til gengæld er vi alle sammen i besiddelse af viden og udfører forskning som på andre områder kan være vigtig nok. For nu at berøre et andet småfag, der ligger tæt på egyptologien, og som kan blive ramt hårdt, hvis hu-

maniora skal beskæres, så er det, vil du formentlig give mig ret i, godt, at vi har nogle intelligente mennesker, der har brugt meget tid på at sætte sig ind i mellemøstproblemer. Det maner i sig selv til en vis forsigtighed: Når man ikke ved, hvor krisen kommer næste gang, skal man være meget forsigtig med, hvilke fag, der pludselig mister deres eksistensgrundlag.

Jeg ved, at I i regeringen ikke tilskriver os nogen særlig værdi, men selv hvis jeg ikke kan lave om på det, ville jeg stadig mene, det var gavnligt for ledigheden i vurderingen af os, hvis du baserede din forståelse af os på et billede, der medregnede, hvad der sker på fakulternes store, dominerende fag.

Med venlig hilsen

Adjunkt Sune Auken, Nordisk Filologi, Københavns Universitet.

ATV, sektorforskning og inderligt vrøvl

Af direktør TORBEN KLEIN,
Akademiet for de Tekniske Videnskaber

Det er ikke betryggende at få rådgivning af nogen, der er afhængig af en selv. Og det er slet ikke betryggende for befolkningen, hvis myndighederne vælger den form for rådgivning alligevel. Det er den ene af to grundlæggende præmisser for ATV's model for en bedre organisering af det offentlige forskningssystem og en bedre udnyttelse af de alt for få offentlige forskningsmidler. Den anden er, at tæt kobling mellem forskning og uddannelse er den bedste måde at sprede forskningens resultater til samfundet på. Det er med afsæt i de præmisser, at ATV foreslår at flytte forskning fra sektorforskningen til universiteterne. Dertil kommer, at vi generelt mener, at forskningen i Danmark skal koncentreres på færre enheder.

ATV har udarbejdet et forslag til en ny struktur for det samlede danske forsknings- og vidensystem (beskrevet i rapporten "*Viden og velfærd – visioner for dansk forskning*"). Det har vi fået megen ros for, men - ikke overraskende - også mange ris fra en del af forskningssystemet.

Det er vi naturligvis glade for. Desværre har kritikken dog ikke bidraget til at udvikle en ny vision for dansk forskning, men har været forsvarstaler for egeninteresser. Ærgerligt at den forskningspolitiske debat har den svaghed, at når der søges rejst en fordomsfri debat om, hvordan vi overordnet kan få bedre udbytte af de samlede offentlige investeringer i forskning og viden, så trækkes debatten straks ned af perspektivløs argumentation for eller imod enkelte institutioner.

I FORSKERforum har flere sektorforskningsdirektører kommenteret ATV's forskningspolitiske oplæg. Men kommentarerne beror i bedste fald på misforståelser og tjener - bevidst eller ubevidst - til at afspore debatten ved at fremstille ATV's synspunkter som uberettiget kritik af sektorforskningens kvalitet.

Senest har **Niels Elers Koch**, Forskningscenter for Skov & Landskab, (FORSKERformarts 2002) påstået en sammensværgelse mellem ATV og de rådgivende ingeniørfirmaer. Uafhængige aktører indgår åbenbart ikke i Niels Elers Kochs forestilling om den danske forskningsverden. Det er skuffende, at

formanden for sektorforskningens direktørkollegium svarer på et forskningspolitisk oplæg med sådan noget **inderligt vrøvl**. Vi vil meget hellere høre hans bud på forskningspolitiske visioner.

ATV varetager **aldrig** særinteresser. Det giver ATV en særstilling i den danske forskningspolitiske debat, der domineres af organisationer og institutioner, som netop repræsenterer særinteresser. ATV har alene til formål at styrke forskningen og dens anvendelse i samfundet. Men at styrke forskningen er ikke nødvendigvis synonymt med at støtte eksisterende forskningsinstitutioner.

Der skal ikke være tvivl om, at ATV anser det danske forskningslandskabs struktur for uhensigtsmæssig. Men ATV stiller ingen steder i *Viden og velfærd* spørgsmål ved sektorforskningens kvalitet - for det er analysen ivedkommende. Tværtimod påpeger vi, at der i sektorforskningen findes forskningsmiljøer på højt internationalt niveau. Men vi påpeger også, at jo højere forskningskvalitet, jo mere uhensigtsmæssigt er det, at forskningen ikke har den store kontaktflade til det øvrige samfund, som den ville få ved at foregå i universiteternes forskningsbaserede undervisningsmiljøer.

Vi har heller ikke anfægtet, at ministerierne har behov for faglig rådgivning. Tværtimod! Ministeren har brug for loyal rådgivning af høj kvalitet. Men disse rådgivere er og bliver ministerens rådgivere, hvis opgave det er at rådgive ministeren om, hvordan hun skal bruge viden politisk. Det skal naturligvis være klart adskilt fra den forskning, der uvildigt skal skabe viden. Der må aldrig herske tvivl om, hvorvidt politiske behov styrer forskningen og afgør, hvilken viden der offentliggøres.

Værdien af forskningens resultater afhænger både af forskningens objektive kvalitet og af dens troværdighed. Hvis der ikke er almindelig tillid til et forskningsresultat, har det begrænset anvendelsesværdi. Det er derfor lige så vigtigt at sikre forskningens troværdighed som dens kvalitet.

Uafhængig forskning kan naturligvis være ubekvem. Den kan pege på behov eller løsninger, som er politisk ubehagelige. Men netop derfor har vi brug for den

ikke-styrede forskning.

Det er velkendt, at universitetsuddannelsernes produktion af personbåret viden er den mest effektive mekanisme til at udbrede forskningsbaseret viden. Samfundet får derfor større udbytte af de offentlige forskningsinvesteringer ved at anvende dem på universiteterne i stedet for på den mere indesluttede anvendelse af viden, som sektorforskningen generelt er struktureret til.

For at realisere den styrkede rolle, som vi mener, at universiteterne skal have, kræves der **også ændringer på universiteterne**. Især må ledelsen styrkes, så der er ledelseskompetence, -ansvar og -vilje fra institutleder til rektorat. Hvordan det skal ske, kan variere fra universitet til universitet. Men det bør tage udgangspunkt i en model med bestyrelse med eksternt flertal og udpeget ledelse, og i at universitetets autonomi sikres.

Det er en af universitetsledelsens vigtigste opgaver, gennem strategisk forsknings- og uddannelsesledelse, at fremme udviklingen af stærke, fremadrettede forsknings- og undervisningsmiljøer. Det kræver ledelseskraft, evalueringsinstrumenter og penge. En oplagt måde at omlægge de midler, der flyttes fra sektorforskningen til universiteterne, er at fordele dem som frie midler til de enkelte universiteters ledelser i forhold til kvaliteten af forskningen og undervisningen. Det vil give ressourcer til handlekraft og stimulere til at styrke kvaliteten.

Ud over forskning udfører sektorforskningen i dag også udviklings-, rådgivnings- og overvågningsopgaver for offentlige og private kunder. De opgaver hører ikke hjemme på universiteterne. Der er imidlertid ingen idé i at drive statslige rådgivningsvirksomheder, når mange kompetente private virksomheder kan løse opgaverne. Ved at udlicitere vil man sænke omkostningsniveauet og også på dette område sikre fuld uafhængighed i opgaveløsningen. Som en sidegevinst vil aktiviteternes interne spill-over effekt bidrage til at styrke videnvirksomhedernes kompetencer.

Opfordringen herfra skal lyde: Dansk forskningspolitik skal ikke være konserverende, men visionær. Stands derfor skyttegravskrigen. Der er brug for samtale.

At vi ikke 'samarbejder nok'

- er en påstand, som det er svært at forholde sig til, siger Aarhus' nye rektor, der også undrer sig over, at interesseorganisationer og politikere er så hurtige med at opstille løsningsforslag uden nærmere at definere universitetets problemer

"Universitetets største udfordring over de næste år bliver at forberede det generationsskifte, som vil komme om 7-10 år, hvor et stort antal ansatte 63-70 årige går på pension. Det vil betyde et enormt behov for udskiftning af det videnskabelige personale. At forberede betyder, at vi skal sørge for i et jævnt tempo at have kvalificerede folk klar, så der er konkurrence om stillingerne samt at vi har mulighed for at rekruttere løbende, så der ikke bliver en enorm udskiftning på én gang.

Niels Chr. Sidenius
(foto: Aarhus Universitet)

For Aarhus Universitets nytiltrådte rektor, **Niels Chr. Sidenius**, står generations-skiftet som den største udfordring, og skal han opstille et konkret "succeskriterium" for, om han lykkes, så bliver det at skiftet kommer til at forløbe problemfrit.

Han siger, at den usikre økonomi ikke må gå ud over de unge i systemet:

"Uanset, hvad der sker, så kan det blive ubehageligt for dem, som bliver ramt og også for dem, som skal tage beslutningerne. Men stillingsstop i bunden af systemet – som er set nogle steder – er uacceptabelt. Det søger vi at foregribe ved at skærpe opmærksomheden om, at eventuelle økonomiske problemer ikke må ramme den lovende gruppe, som systemet skal rekruttere fra".

Flerårsaftale uden detaljestyling

Han ser tilbage på 90'erne som en forholdsvist frugtbar periode for universiteterne. Et skyldtes især flerårsaftalen om "Universiteter i vækst", som holdt direkte fald fra døren. Nu er den udløbet, og så truer store nedskæringer, som ikke giver de bedste muligheder for at møde udfordringerne:

"Spørgsmålet er, hvordan håndterer vi et gnidningsløst generationsskifte – og i øvrigt også en fysisk udbygning – i en periode, hvor der ikke er udsigt til vækst i bevillingerne? Det handler ikke bare om forskningen, men også om undervisningen og de andre krav – fx om efter-/vide-reuddannelse m.m. – som stilles til universiteterne i disse år. Her kunne jeg godt forestille mig, at politikerne ville give universiteterne mulighed for at tilpasse sig på et stabilt grundlag", siger rektoren, som er politolog og i øvrigt har en fortid som dekan på det samfundsvidenskabelige fakultet.

"På et stabilt grundlag betyder for eksempel flere penge i forskningen, flerårsaftaler samt at vi ikke hele tiden

skal indstille os på nye regler, som indskrænker eller begrænser vores muligheder. I perioden op til 1993 fungerede budgetmodellen med central økonomisk styring af bevillinger til de enkelte fakulteter. Siden har vi haft såkaldt rambestyring med en fælles bevilling til hele universitetet, som angiveligt skulle give større dispositionsfrihed for universitetet. Friheden har imidlertid været begrænset i praksis, dels på grund af pressede basisbevillinger og dels på grund af en stor central detailregulering", siger Sidenius, der understreger, at det ikke er en indsigelse mod udviklingskontrakter: "Som er et redskab til en dialog, men det ville være en fordel, om det foregik inden for flerårssrammer for økonomien, som vi kunne disponere efter".

Erhvervslivet skal ikke diktere

"Det er helt legitimt, at politikerne vil være sikre på, at der kommer noget ud af de milliarder, som de putter i sektoren. Vi kan for eksempel ikke på forhånd afvise spørgsmålet, om det er nødvendigt, at man kan læse det samme 4-5 steder i landet. Men politikerne må også acceptere, at det er påvist, at dansk forskning mange steder foregår på et højt niveau", siger han.

Universiteterne mødes ofte med kritik af, at de ikke er åbne nok over for omverdenen og at de ikke samarbejder nok med erhvervslivet:

"Påstanden om, at vi ikke 'samarbejder nok' er svært at forholde sig til; og man skal jo ikke glemme, at det også er til glæde for os selv! Jeg vil tværtimod påstå, at universitetet – herunder dets enkelte forskere – samarbejder langt mere end de fleste forestiller sig", siger han og tilføjer:

"Der er imidlertid en ting, man skal gøre sig klart: Universiteter skal forstås som selvstændige institutioner, hvis hovedopgave det er at lave forskning og undervisning af høj kvalitet på en række forskellige områder. Potentielle samarbejdspartnere må således respektere disse opgaver og ikke søge at diktere os noget. Og dermed må man også respektere, at universitetet sommetider vil takke nej til et samarbejde".

Bestyrelse med eksternt flertal?

Sidenius advarer politikerne mod at stirre sig blinde på ledelsesproblematikken. Han har tidligere markeret sig i debatten om universitetsbestyrelser med eksternt flertal og om udpegede ledere i stedet for valgte. Han undrer sig over, at interesseorganisationer og politikere er så hurtige med at opstille løsningsforslag uden nær-

mere at definere problemet.

"Nogle – og måske ikke specielt politikere – lægger for megen vægt på organiseringen. Når det kommer til stykket, handler ledelses- og struktur-spørgsmålet i praksis om personer og om sammensætningen af organer".

Han understreger, at den valgte rektor har faktisk allerede i dag betydelige muligheder og kompetencer til at træffe beslutninger – og rektor bruger muligheden.

Hvad angår forslaget om større eksternt repræsentation i konsistorium er det ikke noget problem, at der er flere i stedet for 2 som i dag, siger han. At en bestyrelse erstatter konsistorium behøver jo ikke at være den store ændring:

"Om det øverste organ hedder konsistorium, et råd eller en bestyrelse er såmænd ikke afgørende. Men det vil blive et problem, hvis der partout skal være et eksternt flertal med direkte eller indirekte repræsentation af organisations-interesser. Hvis man derimod lægger vægt på kompetencer i universitetsspørgsmål har jeg ingen problemer med, at der sidder en forskningschef fra den private sektor og en gymnasierector med i ledelsen. Det kan være et frisk pust", siger han.

Det er dog en fejl, hvis politikerne vil have en universitetsbestyrelse til at svare til et privat firmas, fordi der ikke er sammenhæng mellem ejerskab og ansvar på et offentligt universitet: "Professionelle bestyrelsesmedlemmer som i erhvervslivet vil være en misforståelse".

Arbejdsgruppe laver strukturforslag

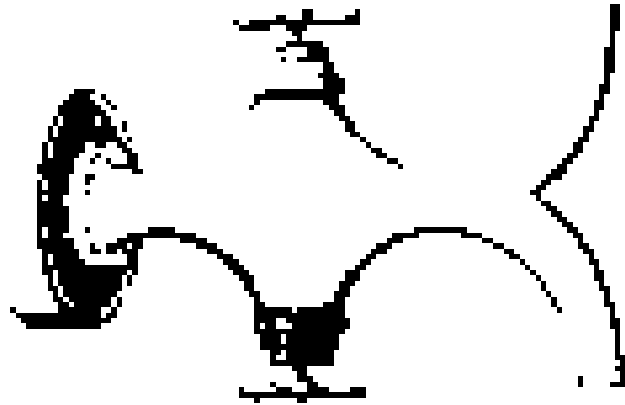
VK-regeringsgrundlaget taler om, at universiteterne skal have selveje. Dette lægger op til en bestyrelseskonstruktion, men videnskabsminister Helge Sander har også lagt op til, at der kan være forskellige modeller, som er tilpasset den enkelte institution.

AUs konsistorium har nedsat en arbejdsgruppe, der skal komme med forslag til, hvordan universitetet kan ledes i fremtiden. Der skal opstilles nogle parametre og værdier – og derudfra skal der opstilles forskellige modeller, der tager hensyn til det særlige i Århus, hvor der – til forskel fra fx DTU, som har fået en bestyrelsesmodel – er flere fakulteter.

"Vi vil da gerne selv være med til at definere den bedste model for Aarhus Universitet! Og så er det godt at være forberedt på de politiske initiativer, som dukker op i efteråret ..."

Skattefradrag på forskning

Regeringen følger Dansk Industris forslag om 150 procents skattefradrag for udgifter til forskning

Skattefradraget kommer måske til at fungere som den drejelige dobbelthane - den er monteret, så der frit kan vælges, hvilke af to retninger, vandet skal løbe i (fra kataloget over fantastiske opfindelser)

Nogle af de større private virksomheder får nu penge direkte i hånden som ekstra motivation til at samarbejde med universiteter m.fl. om forskning. Med et nyt lovforslag vil regeringen i en forsøgsperiode give virksomheder et fradrag på 150 pct. for udgifter som virksomhederne afholder til samfinansierede forskningsprojekter.

I forhold til i dag betyder det et ekstra 50 pct.'s fradrag for "et samfinansieret forskningsprojekt". Det betyder, at hvis et firma bidrager med en mio. kroner til et forskningsprojekt, så kan virksomheden fradrage halvanden million på selvangivelsen. Det betyder, at med en selskabsskat på 30 pct. så bliver det et reelt statstilskud på 150.000 kroner pr. million, som virksomheden investerer.

Regeringen følger hermed i store træk det forslag som arbejdsgiverne fra DI – og fagbevægelsen i CO-industri – foreslog i foråret 2001.

Regeringen har afsat 166 mio. kroner årligt til forslaget, mens tabet i skatteindtægter forventes at blive på 50 mio. kroner.

Beløbsgrænse på 500.000 – 5.000.000

Økonomiprofessor Christen Sørensen fra SDU har tidligere udtrykt stor skepsis over for sådanne skattefradragregler:

"De er ikke til at administrere; risikerer at gå til i bureaukrati, for hvad er forskning og hvad er ikke forskning, hvem skal have fradrag og hvem ikke?"

Han ser dog positivt på teknikken i dette forslag, fordi fradragretten er begrænset beløbsmæssigt. Der er ikke fradragret, hvis beløbet er mindre end 500.000 kr. i et indkomstår, og fradragretten gælder kun for (udbetalinger på) højst 5 mio. kroner inden for et indkomstår. Sigtet med minimumsgrænsen er at undgå mange små-sager.

"Minimumsgrænsen betyder, at ordningen er til at administrere. Men til gengæld betyder beløbsgrænsen på jo altså, at det kun bliver store firmaer, der kan være med", konstaterer Christen Sørensen.

DI foreslår dog, at den nedre grænse på 500.000 kroner fjernes, fordi eventuelle tidsmæssige forskydninger (mellem regnskabsår) i forsøgsperioden ikke får negativ indflydelse på fradragretten. Det er formentlig tvivlsomt om dette vil kunne imødekommes, fordi det åbner op for småsager.

Udviklingsarbejde, anvendt forskning og grundforskning

De fradragberettigede udgifter er begrænset til det beløb, som det private firma ifølge en samarbejdskontrakt udbetaler direkte til forskningsinstitutionen.

Fradragretten omfatter udgifter til udviklingsarbejde, anvendt forskning og grundforskning. Som eksempel på udgifter, der er fradragberettiget efter de almindelige regler, kan nævnes lønudgifter, udgifter til råstoffer, udgifter til leje af lokaler, udgifter til betaling af forsøgs- eller forskningsvirksomhed, udført hos andre samt udgifter "til anskaffelse af immaterielle rettigheder" – uden at det dog nærmere præciseres, hvad det betyder..

Det skal godtgøres over for ligningsmyndighederne, at universitetets andel af projektet ikke handler om rekvireret arbejdet. Projektet skal have "en fornøden forskningsmæssig interesse", hedder det, formentlig for at forebygge, at et firma medtager produkt-udvikling som en fradragmulighed.

Til godkendelse i forskningsrådene

Det er en betingelse for skattefradrag, at forskningsprojektet på forhånd godkendes af et af de statslige forskningsråd. Bedømmelseskriteriet er her, at projektet har en kvalitet og relevans, så det ville kunne opnå støtte fra de statslige forskningsråd.

Ud fra en sådan fortolkning falder en virksomheds tilskud til en forskerskole eller en ph.d.-stipendiat uden for fradragretten.

DI mener, at godkendelsen kun skal omfatte den forskningsfaglige del af et forskningsprojekt, men fremfører i øvrigt, at for at de private firmaer kan hemmeligholde deres forskning og aftalegrundlaget

i en samarbejdskontrakt, så vil det være mere betryggende, at sagsbehandling og godkendelse sker i Forskningsrådene frem for i forskningsrådene.

Det har Christen Sørensen en vis sympati for: "Det er klart, at firmaer har et krav om fortrolighed omkring deres forskningsprojekter, og at den bedre sikres i Forskningsstyrelsen. Men der må dog fortsat garanteres en saglighed og offentlighed i forvaltningen om godkendelserne", siger han. "Jeg kan da også se et habilitetsproblem i forskningsrådene, hvis enkelte medlemmer kan stilles overfor visse konflikter, hvis deres eget eller andre universiteter skal indgå samarbejdskontrakter ..."

Indirekte styringsmekanik

Hensigten med forlaget er – ud over incitamentet til at øge de private forskningsbevillinger – også at øge forskningssamarbejdet mellem private og offentlige. Der ligger i denne del af forslaget en indirekte styringsmekanisme over for universitetets aktiviteter, idet man skal opfylde sin del af kontrakten, fx om at stille med faciliteter og medfinansiering på de konkrete forskningsprojekter. Det giver visse bindinger:

"Det er da klart, at hvis en stor virksomhed skyder penge i et forskningsprojekt på universitetet, så får de indflydelse på, hvad universitetet forsker i og hvordan universitetet i det hele taget prioriterer sin indsats og sine bevilninger", konstaterer Christen Sørensen. "Men de er foreløbig ingen grund til at overdramatisere styringseffekten, for der er jo tale om beskedne rammer. 220 millioner er jo ikke meget, når vi ved, at der anvendes 10 mia. kroner på forskning i Danmark ..."

Lovforslag 107 om ændring af ligningsloven og personskatte loven (Skatteudvalget)

Kønsuniversitetet: Culture of no culture

Hvorfor er der ikke flere kvinder ansat på uni? En ny bog fra Magtudredningen prøver at forklare problemet: Når en forsker bliver intetkøn

KVINDER

Kvinderne er i flertal blandt de studerende, men de udgør kun 20 procent af de ansatte på universiteterne og kun 10 procent af professorerne. Det er svært at give en god forklaring på, for academia fremhæver netop, at kønnet ikke spiller nogen som helst rolle på universiteterne.

Den selvopfattelse gør antropolog **Cathrine Hasse, psykolog Dorte Marie Søndergaard og statistiker Inge Henningsen** op med deres essay-bidrag ”**Køn og magt i academia**” i en ny bog, som er udgivet som led i Magtudredningen.

Kønnet spiller en afgørende rolle i alle forhold i samfundet. Også på universitetet: ”Den officielle opfattelse i academia er, at køn ikke spiller nogen rolle. Der er ingen følelser eller personer, der er kun videnskab. En forsker er intetkøn. Og man gør ubodelig skade hvis man fremhæver kønnet - det går ud over fagligheden. Men køn indgår jo i alt hvad vi foretager os. Og det er et problem, at der ikke bliver talt om det. For man kan jo ikke ændre strukturerne i kulturen, hvis de ikke kommer frem i lyset. Og det giver problemer for de nyankomne (kvinderne). De risikerer at gøre tingene forkert, fordi de kender ikke kulturen,” forklarer medforfatter **Inge Henningsen**.

Fastlåste roller

Det er ikke den enkelte mand, der undertrykker kvinderne. Men de usynlige strukturer gør, at både mænd og kvinder bliver tildelt – og tildeler sig selv – bestemte roller.

Det kaldes i bogen en ”culture of no culture.” Der er en lang række fastlåste forventninger – og kvinder kan selv have dem - om hvad henholdsvis kvinder og mænd bør og kan. Og selv om disse forventninger aldrig bliver udtalt, så skaber de nogle mikroprocesser på en

arbejdsplads som universitetet. Og de processer har betydning for, om man føler sig hjemme. Om man føler sig som et fulgyldigt medlem af det akademiske samfund, der får ro til at udfolde sig. Eller om man er noget specielt, der ikke rigtig hører hjemme.

I essayet er forfatternes teorier generelle og principielle, men der gives også enkelte eksempler fra virkeligheden på, hvordan kvinder kan føle sig ekskluderet og sexistisk behandlet. En underviser fremhæves, fordi han remser alle fysikens berømte teoretikere op og så konstaterer, ”at der er også en kvinde og hun har endda skrevet en bog.” Eller at tre mænd på fysik, der delte kontor med en kvinde, havde hængt pornobilleder op på væggen. Eksemplerne er uskyldige, skriver forfatterne, men kan alligevel være en medvirkende årsag til, at dygtige kvinder afholder sig fra en karriere i forskningen.

”Hvis man skal gøre en videnskabelig karriere, hvor man investerer sig selv, så er det vigtigt at man opfatter sig som et legitimt medlem af det akademiske samfund. Og ikke som én, der hele tiden gør noget forkert,” siger Inge Henningsen.

Upolitiserede kvinder ...

En anden pointe i essayet er, at en stilling i academia inkluderer en politisk indsats. Det kan være brydninger mellem forskellige grupper eller økonomiske spørgsmål, hvortil der kræves en lobbyisme og politiseren. For det første er der en tendens til, siger forfatterne, at kvinder ikke er så tiltrukket af det politiske spil.

”De er i hvert fald mere fokuserede på det faglige og ikke på at opbygge en magtbase. Og så bliver de lidt klemt, fordi der foregår et politisk spil, som de ikke er en del af.”

For det andet er det slet ikke sikkert

at kvinderne ville blive accepteret, hvis de ville deltage i de politiske processer. Fordi man agerer som en mand bliver man jo ikke opfattet som en mand, fremhæver Inge Henningsen.

”Det, at agere politisk bliver udlagt forskelligt afhængigt af, om det er mænd eller kvinder, der gør det. Kvinder, der agerer politisk, er langt mere udsatte end mænd. Der er snævrere grænser for, hvilke dumheder en kvinde kan tillade sig at begå,” siger Inge Henningsen og fremhæver Ritt Bjerregaard og sagen om hendes hotelregninger.

”Hvis det havde været en mandlig politiker, så var der ikke blevet den samme sag ud af det. Det er vanskeligere at manøvrere for kvinder i det politiske rum, fordi der simpelthen er mindre mulighed for det. Folk har det dårligere med, at kvinder udøver magt. Fordi – og det er jo generelt - at man i almindelighed har et overordnings/underordningsforhold kvinder og mænd imellem. Og når man ændrer på det, så virker det dobbeltprovokerende,” siger Inge Henningsen.

Hvis forfatterne har ret i disse antagelser, så er det knapt så overraskende, at der er relativt få stillinger i universitetsverdenen, der er besat af kvinder, slutter Henningsen:

”Hvis det gennem hele studietiden er blevet gjort klart, at dette ikke er en kvindeverden, så søger kvinderne ikke stillingerne. Og hvorfor skulle de også det?”

nynne-bc

”Kønsmagt under forandring” af Anette Borchorst (red.). 270 sider, 225 kr., Hans Reitzels Forlag.

“Kvindeligt markeret aktør”

- hedder det i ny magtudredning om køn. Men hvad betyder det? Svaret er, at forhandlingerne om hvad køn og magt er, i høj grad ligger i sproget ...

SPROGET

“Modstillingen mellem politik og videnskab får nogle særlige konsekvenser, når den interageres med køn som et ligeledes abjiceret fænomen”.

Man skal holde alle sanser åbne, hvis man vil forstå sprog og terminologi i “Kønsmagt under forandring” – en ny bog, som netop er udkommet som led i Magtudredningen (se omtale side 12). Læseren må indstille sig på begreber som “kønsssegregerede dynamikker,” “implicitte italesættelser” og “kvindeligt markerede aktører”.

Eller tag denneher: “En af svaghe-derne er, at betoningen af diskurser og repræsentationerne betyder, at de handlende aktører og den sociale kontekst underbetones.”

Lægmand med almindelige læsefærdigheder sidder tilbage med fornemmelsen af, at det kan siges simplere. Litteraturanmelder Jens Andersen fra Berlingske Tidende kritiserede da også værket for, for at feminister skriver som en brækket arm, og at sprogbruget er en fornærmelse.

Ikke for Maren i Kæret

Men hvorfor er nogle af kapitlerne i Magtudredningen skrevet sådan, at det er helt uforståeligt for størstedelen af befolkningen? Er det virkelig nødvendigt?, spurgte vi en af redaktørerne:

“Der er mange af kapitlerne, der fint kan læses i en bred sammenhæng,” skynder **Anette Borchorst** sig at sige. “Men der er da nogle af kapitlerne, hvor sammenhængen kræver et særligt sprogbrug, det er klart. Og dér må man lave en afvejning: Hvis man vil skrive for Maren i Kæret, så er der nogle ting, man ikke kan have med”.

Formålet med bogen er empirisk og teoretisk at komme omkring forskellige magtforståelser: “Og der er nogle typer magttilgange, der er lettere tilgængelige and andre. Jeg synes, det var vigtigt at få synliggjort, at magt nu engang ikke er noget, man kan gå til – en gang for alle, på en entydig måde. Det kræver nok en ekstra indsats at læse det. Og så skal det naturligvis læses i sammenhæng og ikke i form af enkelte løsrevne citater. Med den fremgangsmåde kan stort set alt fremstå uforståeligt.”

Men er det nødvendigt at bruge det her komplicerede sprog for at forstå magt-teoriene?

“Ja, der ligger meget i formuleringerne. Specielt den socialkonstruktivistiske opfattelse er meget svært at forklare simpelt. Forhandlingerne om hvad køn og magt er, foregår i høj grad i sproget.

Det er der overhovedet ikke nogen tvivl om. Men jeg vil ikke afvise, at der kan være problemer med at forstå noget af det bredt. Og det beklager jeg da.”

Særligt magtsprog for kvinder?

En af de mere forbløffende vendinger er betegnelsen “den kvindeligt markerede aktør” eller “person med kvindelige kropstegn.”

Hvad er en kvindeligt markeret aktør, til forskel fra en almindelig kvinde?

“Der er lige præcis en pointe i at skrive sådan. Pointen er, at kønnet ikke bare er noget, man bærer biologisk. Formuleringen skal få folk til at tænke og forstå køn på en anden måde. Det er en tankegang, der er meget udbredt i øjeblikket, både blandt forskere og andre, der beskæftiger sig med køn. Og det er vigtigt at have den synsvinkel med,” siger hun. Hun erkender dog, at nogen formentlig vil studse over vendingen.

Det kunne jo godt være, det var et særligt magtsprog for kvinder, som jeg bare ikke forstod.

“Aj, DET er det ikke, det mener jeg ikke. Jeg sidder i et kvindeforskningscenter, og der er der ingen, der snakker sådan.”

Men da en magtudredning er et led i en demokratisk proces, så er det vel også vigtigt, at sproget ikke i sig selv virker ekskluderende?

“Det er rigtigt, og derfor er der også blevet arbejdet med sproget. Men det er også vigtigt, at der under magtudredningen er en type forskning, som bringer begreberne og forståelserne videre. Og som bringer noget nyt. Jeg har ikke ønsket at skære noget væk, fordi det var vanskeligt tilgængeligt,” siger Anette Borchorst.

Hvordan har du det med, at en litteraturanmelder mener, at I skriver som en brækket arm?

“Det synes jeg er noget pjat. Jeg føler mig ikke ramt. Og så vidt jeg ved, er han også den eneste, der har kritiseret det.”

nynne-bc

Fru Jensens hofte i universitets- bestyrelser?

Da Finansministeren skulle begrunde nedskæringerne i staten, henviste han til, at det var nødvendigt for at der kunne blive penge til fru Jensens hofteoperation.

Nu vil regeringen ændre universiteternes ledelse, så samfundets interesser i højere grad bliver repræsenteret. Betyder det, at fru Jensen skal ind i bestyrelsen som samfundets repræsentant?

D Regeringen er klar til at foretage radikale ændringer i ledelsen af landets 11 universiteter. Hensigten er at omlægge institutionerne, så de i højere grad kommer til at indrette sig efter samfundets ønsker:

”Vi har behov for en ledelse, så vi får en bedre kontakt med det omgivende samfund. Derfor skal ledelsen dække bredere end i dag. Der skal tilføres inspiration fra det omgivende samfund, så der skabes en meget tæt kontakt til erhvervslivet, så de færdiguddannede i højere grad svarer til behovet og så forskningens potentiale udnyttes bedre.

Før jeg blev minister for området havde jeg jo ofte hørt om universiteterne som indelukkede, om at de eksisterede for deres egen skyld og så videre. Der er behov for, at de kommer til at spille en betydelig bredere rolle.”, forklarer **videnskabsminister Helge Sander**.

Han er i gang med en besøgsrunde på universiteterne og lægger op til en dialog om forskellige muligheder, før han i eftersommeren vil præsentere et radikalt forslag til ændring af universiteternes styrelser.

Regeringen er åben over for, at styringsmodellen kan variere mellem de enkelte universiteter. Han regner det dog som sandsynligt, at forslaget vil indeholde udpegede rektorer i stedet for valgte, mens det er mere usikkert, om ledere længere nede i systemet skal udpeges.

Mindre selvstændighed

Sander medgiver, at forslaget indebærer, at universiteternes autonomi hermed bliver mindre:

”Det er klart, at når der kommer nogle eksterne repræsentanter ind i ledelsen, så bliver den traditionelle selvstændighed mindre. Men det er vigtigt at påpege, at der ikke hermed er tale om øget indblanding fra regeringen ...”

Kontakten til erhvervslivet skal forbedres:

”Men det er forkert at fremstille det sådan, at regeringen stiler mod, at det skal være ’erhvervslivets universitet’! Jeg kan da forestille mig, at samfundets interesser kan repræsenteres på mange måder; det behøver ikke bare være organisationsinteresser. Ved Aalborg Universitet har man således et repræsentantskab, der er meget bredt: fra amter og kommuner, fra lokale erhvervsvirksomheder, uddannelsesinstitutioner, organisationer osv. Hermed sagt, at der er mange muligheder ...”

Fru Jensen som samfundets repræsentant?

Når kontakten til erhvervslivet skal forbedres, betyder det vel i praksis, at der tages særlige hensyn til erhvervslivets ønsker, når nye universitetsbestyrelser skal fyldes ud?

”Nej, der er som sagt mange muligheder. Og vi har ikke lagt os fast på forslaget endnu”.

Betyder det, at man også kan forestille sig, at fru Jensen – hende med hoften som finansministeren brugte til at begrunde finansloven med – også kan blive samfundets repræsentant i universiteternes bestyrelser?

”Det er nok ikke så sandsynligt, men da ikke udelukket. Der kommer ikke til at stå i loven, at fru Jensen ikke kan sidde der”.